

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

N:r 10

Okt.

1944.

Pris 50 öre

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

STOCKHOLM

HILMA JOHANSSON
FISK- och KRÄFTHANDEL
Östermalms saluhall 31-32 - Sthlm.
Telefoner: 62 51 40, 61 04 71, 61 25 26
REKOMMENDERAS

SVENSKA TRAKTOR A. B.
Liljeholmen
Postadress: Stockholm 9
Telefon 45 26 80

KÄLLAREN DRUVAN
Götgatan 72
LUNCH - MIDDAGAR - SOUPÉER
MUSIK DAGLIGEN

DET BETALAR SIG . . .
att gå till **MODE-FERM**
ULSTRAR — SWAGGERS
DRÄKTER — KAPPOR
och KLÄNNINGAR
stort urval till verkligen låga priser
MODE-FERM, Västerlångg. 62

PRESSVERKTYG
L. S. THÖRN
Fixturer. Svarvningar. Pressningar.
Massfabrikationer utföras.
Moderna arbetsmetoder! Precision!
Hudiksvallsgatan 4 Telefon 31 46 34
STOCKHOLM

SJUKVÅRDS- o. FÖRBANDSVAROR,
TOALETARTIKLAR
RENEV, Folkungagatan 110

FURU-, BJÖRK- M Ö B L E R
Största urval i trevliga modeller
A. B. OTTO DAHLIN
Tel. 11 54 56 Sveav. 62 Tel. 10 72 89

KOKS
A. B. JOHN ENEQUIST
K O L
Stockholm 5 Tel. 67 02 50

Fråga alltid efter
Gravensteinerprodukter
GRAWENSTEINERFABRIKEN
Grevgatan 14 Tel. 61 23 19 - 62 25 26

FÖRMALNING
av giftfria vegetabiliska varor ut-
föres snabbt och korrekt enl. upp-
dragsgivarens direktiv. Även sikt-
ning av metallpulver m. m. till
varierande finhetsgrad.
AB Stockholms Ris- & Valskvarn
Sthlms Frihamn, tel. 67 00 95 (växel)

CIVILINGENJÖR
GUNNAR LINDELL
Kungsgatan 48 Telefon 10 23 16
UTFÖR alla slags arbeten
inom husbyggnadsbranschen

RESTAURANT RICHE
STOCKHOLM
Lunch - Diné - Souper
Stor elegant festvåning

Reinholds goda bröd
Birkagatan 28, Sveavägen 45
Götgatan 96, Nytorpgatan 38
Saltsjöbanan, Slussen

PAPPERSAFFÄREN
SVENSKT PAPPER
AKTIEBOLAG
Sveavägen 98 V, Stockholm.
Tel.: Växel 23 11 20.

AB. Brusafors-Hällefors Försäljningskontor
Lager av olika pappersorter samt
kartong och kuvert.

Inga spruckna putsytor mer om vid re-
vetering användes **ARMERINGSMAT-
TAN IDEAL**. Armeringsmattan **Ideal**
är tillverkad av prima vassrör o. galv.
trådduk o. nedbringar reparationskost-
naderna i avsevärd grad. **Stockholms
Reveteringsfabrik, K. M. Johansson,**
Norrtullsg. 34, Stockholm. Tel. 33 27 05.
Tillverkar vanliga reveteringsmattor
av högsta kvalitet. Utför gipsrörings-
arbeten på entreprenad. **Begär offert!**

Södermalms Slakteri A.-B.
Kött- & Charkuteriaffär
Fabrik och kontor: Horns-
gat. 66 B. Tel. Väx. 23 02 50
Försäljningslokaler: Långholmsgatan
12-14, Hornsgatan 66 B. Tel. 23 02 50

Böcker och Pappersvaror
hos
BIBLOTEKSBOKHANDELN
Tel. 10 25 28, 20 47 69. Sthlm.
Biblioteksgatan 12

John W. Hemlins Mek. Verkstad
Malmskillnadsgatan 34 B
S T O C K H O L M
UTFÖR EXPERIMENT OCH ANDRA
FINMEKANISKA ARBETEN

Vackra **ENRUMSMÖBLER** i ek och björk
Kompletteringsmöbler, Mattor, Sängklä-
der, Gardiner, Armatur m. m.
CONRAD ÄHLBERG
7 Bryggaregatan Telefon 23 04 75
BILLIGA PRISER - KREDIT ORDNAS

A. LUNDBERGS TOBAKSAFFÄR
Fridhemsgatan 15
Telefon 53 60 66
REKOMMENDERAS

JUTELUMP
Säckar och juteväv köpes. Fördäm-
ningsmattor, cisterner, sand- o. tork-
galtar säljas. **Koksgrytor, Järnbalkar
och Plåt.**
A. JÖNSSON & Co
Timmermansg. 47 - Stockholm
Tel. 43 03 59, 43 63 83

Medlemskap i statsunderstödd
SJUKKASSA
är en ekonomisk tillgång, som Ni ej kan
undvara. Skydda Eder själv och Edra
barn genom inträde i ortens
erkända sjukkassa.
ÖSTRA SVERIGES
ERKÄNDA CENTRALSJUKKASSA
Sveavägen 61 — STOCKHOLM
Tel. 23 09 85

BETALD ANNONSPLATS
ARBOGA

ELEFANTEN
för tvätten av bomull och ylle och linne,
för rengöring ute och rengöring inne,
tag tvälarnas tvål, som är tvålen Elefantens,
valuta Du får för den billiga slanten.
Tillverkare:
Tekn. Fabr. Örnen — Arboga

BODEN
VÄLKOMMEN TILL
Konditori CECIL
KUNGSGATAN 23 - B O D E N

HEDENBRONS KAFÉ
rekommenderas vid utflykter och
promenader
Gott kaffe — Hembakat bröd
Telefon 23 57 — BODEN

**BORAS OCH SÖDRA
ÄLVSBORGS LÄN**

RÖR- & -SANITET, Kinna
Tel. 104 05 Klaesson & Son Tel. 104 05
Utför nyanläggningar, omläggningar,
reparationer och undersökningar för
vatten, ventilation och sanitet.
Anbud lämnas kostnadsfritt på begäran
Säljer all modernaste material inom
branschen.

Skydda de friska
genom att effektivt
hjälpa de sjuka!

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

O K T. 1944
Utkommer en
gång i månaden
7:de årgången

Redaktör och ansvarig utgivare:
JOHANNES SANDRÉN

Kocksgatan 15, Stockholm
Telefon 41 39 99 Postgiro 95 00 11

Ägare:
DE LUNGSJUKAS RIKSFÖRBUND

Arbetsberedning med förhinder

Då den lungsjuke efter sanatorievistelsen får läka-rens tillåtelse att ägna sig åt ett mer eller mindre "lätt" arbete ställes han i de flesta fall inför ett mycket svår-öst problem. Detta gäller i särskilt hög grad den lungsjuke, som inte har möjlighet att återgå till sitt gamla yrke utan måste se sig om efter en ny, i fysiskt avseende mindre ansträngande sysselsättning. Han har små eller inga utsikter att själv skaffa sig en dylik, han behöver råd och hjälp av i detta hänseende mera erfarna och initierade personer eller institutioner. Det är med andra ord här behovet av en *arbetsberedning* för den lungsjuke partiellt arbetsföre gör sig gällande.

Här i landet är det hittills endast Stockholms stad som i större utsträckning bedrivit dylik arbetsberedande verksamhet — om man undantager att vid arbetsförmedlingarna i Göteborg och Malmö tillsatts sociala kuratorer, som skola ägna sig åt arbetsberedning åt partiellt arbetsföra. Redan 1937 tillsatte stadskollegiet en särskild kommitté, Stadskollegiets arbetsberedningskommitté, vilken i juli samma år öppnade en arbetsberedningsbyrå, vilken dock så gott som uteslutande sysslade med beredande av arbete åt arbetslösa kontorister och tjänstemän. I ett i dec. 1938 avgivet betänkande föreslogs emellertid att byråns verksamhet skulle utvidgas att omfatta även manuell arbetskraft.

Det visade sig emellertid så småningom att Stockholms stad icke var beredd att svara för de kostnader en sådan utvidgad arbetsberedningsbyrå skulle komma att medföra. Dessbättre visade Arbetsmarknads-kommissionen större förståelse för denna sak — Arbetsmarknadskommissionen har f. ö. på senaste tiden lagt i dagen ett allt större intresse för de partiellt arbetsföras problem — och lät Stockholms stads arbetsförmedling ta saken om hand. Samtidigt hade Stadsmissionen i Stockholm sedan flera år tillbaka bedrivit en arbetsberedning för i huvudsak psykiskt sjuka,

asociala och frigivna fångar. Det ansågs nu lämpligt att sammankoppla denna Stadsmissionens verksamhet med en arbetsberedningsbyrå i anslutning till stadens arbetsförmedling.

Denna arbetsberedningsbyrå startade sin verksamhet i mars i år. Under tiden mars—aug. har hos arbetsberedningsbyrån anmält sig 1,897 arbetssökande personer, vilka beretts sammanlagt 1,728 arbetstillfällen. Det förtjänar att påpekas att av de arbetssökande tillhörde inte mindre än 853 gruppen psykiskt defekta, asociala eller missanpassade (psykiskt defekta 346 och asociala, frigivna fångar o. d., 444). Detta förhållande spelar en viss roll, när det gäller byråns verksamhet, vilket vi i det följande skola återkomma till. Av de arbetssökande under samma tid voro endast 147 lungsjuka, därav 44 kvinnor och 103 män. De lungsjuka kvinnorna bereddes under denna tid sammanlagt 35 arbetstillfällen medan endast 53 arbetstillfällen kunde beredas de 103 lungsjuka männen.

Det är anmärkningsvärt att förhållandevis så få lungsjuka anmält sig på arbetsberedningsbyråns och att endast 50 proc. av de vid byråns anmälda lungsjuka männen kunnat beredas arbete. Vi ha emellertid anledning förmoda att dessa förhållanden till stor del direkt bero på arbetsberedningsbyråns karaktär. Stadsmissionen, som har ett stort inflytande på byråns arbete, är en institution, som gjort oerhört mycket gott när det gällt att lindra nöd och att hjälpa olyckliga människor till rätta. Men dess verksamhet har som förut framhållits och som även framgår av ovan anförda siffror från arbetsberedningsbyråns inriktat sig på ett visst klientel — det har varit frigivna fångar, psykiskt defekta och andra psykiskt eller socialt missanpassade, som utgjort den kanske största gruppen hjälpsökande hos denna institution. Det kan inte hjälpas — och detta är sagt utan kritik mot Stadsmissionen som sådan — att detta förhållande medfört att i fysiskt avseende

Många för de lungsjuka viktiga frågor vid årets landsting

Kuratorsfrågan skall utredas i Stockholms och Upsala län; kurator tillsättes i Kalmar län! — Landstingsanslag till konvalescentföreningarna i Upsala och Kopparbergs län. — Frågan om fri sanatorievård i Södermanlands län skall utredas.

Vid årets landsting har i flera län — till stor del på initiativ av De Lungsjukas Riksförbunds lokalavdelningar — framförts och delvis avgjorts för de lungsjuka vitala frågor. Vi lämna här nedan en översikt över frågor rörande de lungsjuka och tuberkulosvården i de olika länen.

Frågan om fri sanatorievård åt mindre bemedlade utredes i Södermanlands län.

Som i föregående nummer av Status meddelades motionerade hr E. W. Bergström i Eskilstuna m. fl. i Södermanlands läns landsting om att landstinget skulle betala vårdavgifterna på länets sanatorier för patienter med förmögenhet under 5,000 kr. Landstinget beslöt uppdraga åt sjukvårdsavdelningen att undersöka i vilken utsträckning på landstingets anstalter kostnaderna för tuberkulosvård få bäras av mindre bemedlade, vilkas ekonomi är sådan, att deras framtida försörjningsmöjligheter därigenom äventyras.

Vederbörande utskott hade framhållit att denna fråga måste lösas centralt av statsmakterna.

Kuratorsfrågan skall utredas i Upsala och Stockholms län. Kurator tillsättes i Kalmar län.

Upsala läns landsting beslöt med anledning av en motion av hrr Elmroth, Eklöf och Lindh uppdraga åt hälso- och sjukvårdsberedningen att verkställa utredning om inrättande av en social kurator för tuberkulossjuka inom länet. Till nästkommande landsting skulle beredningen avge det förslag i ärendet, vartill utredningen kunde föranleda.

Till Stockholms läns landsting hade landstingsman Åke Ericsson i Sundbyberg motionerat om tillsättande av en social kurator för de lungsjuka i länet samt om en utredning

angående de tuberkulosas behov av konvalescenthem och att landstinget med resultatet från denna utredning som grund bygger ett hem i enlighet med vad behovet påkallar. Landstinget beslöt om en utredning av dessa frågor.

Kalmar läns norra landsting har på framställning av länsstyrelsen beslutat att en social kurator för de tuberkulossjuka skall anställas från 1 januari 1945. Förvaltningsutskottet hade hemställt om bemyndigande härtill under försättning att Kalmar läns södra landsting fattar i huvudsak samma beslut men på sjukvårdsutskottets förslag bemyndigades förvaltningsutskottet att, även om södra landstinget ej skulle biträda förslaget, disponera ett förslagsanslag på 2,000 kr. för att på annat lämpligt sätt ordna kuratorsverksamhet inom landstingsområdet.

Västerbottens läns landsting har beslutat att biträdande husmodersbefattningen vid centralsanatoriet i Hällnäs skall omregleras till kuratorstjänst, vilken skall överföras till ordinarie lönestat. Tidigare har som bekant biträdande husmor förenat denna syssla med kuratorsbefattningen.

I Jönköpings län, där kuratorsfrågan ordnats genom ett provisorium, nämligen på så sätt att sysslomannen vid Eksjö sanatorium samtidigt skall vara kurator, har landstinget efter motion av riksdagsman Gustafsson i Bogla, beslutat om en ny utredning av frågan.

Landstingsanslag till konvalescentföreningarna i Upsala och Kopparbergs län.

Upsala läns konvalescentförening har i likhet med föregående år av landstinget erhållit ett anslag till sin verksamhet å 2,500 kr.

(Forts. å sid. 30.)

partiellt arbetsföra, inte minst de lungsjuka, fått en viss motvilja mot att inrängas sig bland Stadsmissionens ordinarie klientel, som nu följt med till den nya arbetsberedningsbyrån. Detta behöver inte betyda någon förhävelse från de lungsjukas sida, men det är en psykologiskt förklarlig företeelse, som man kan och måste förstå, inte minst ur den synpunkten att en person som genomgått en lungsjukdom och därefter konfronterats med alla de svårigheter som möter honom efter sanatorievistelsen besitter en viss känslighet, kanske man kan säga en viss misstänksamhet vis-à-vis den behandling och de människor han möter vid sitt återinträde i samhället. Till de lungsjukas inställning gentemot den nya form av arbetsberedning det här är fråga om torde också ha bidragit att man vid arbetsansökan vid byrån sammanfört den lungsjuke med

asociala personer, bl. a. frigivna fångar. Sådana åtgärder måste dock betraktas som olämpliga ur många synpunkter.

Slutligen måste man erkänna att i en tid som anses betecknad av socialt framåtskridande, då ansvars-kännande socialt arbetande män och kvinnor taga sikte på en utveckling inom socialvården som skall göra den privata välgörenheten överflödigt, är det ett stort steg tillbaka att sammankoppla en statlig social institution med ett enskilt välgörenhetsföretag. Man får hoppas att vad som skett i Stockholm ifråga om åtgärder för arbetsberedning åt partiellt arbetsföra ur Arbetsmarknadskommissionens synpunkt är att betrakta som ett provisorium. En ytterligare utbyggnad av denna form av arbetsberedning vore absolut förkastlig.

J. S—n.

Ökat inflytande för de partiellt arbetsföra

Av Blindvårdskonsulent Karl Montan

Det ligger mycken likhet mellan de partiellt arbetsförs frigörelse, som nyss har börjat, och arbetarklassens, som är i full gång. Arbetarnas svåra betryck påtalades till en början på det mest uppmärksammade sättet av personer ur över- och medelklassen. Robert Owen var själv företagare, Karl Marx var av typisk medelklassfamilj, Lassalle och Hjalmar Branting kom från burgen miljö. Med deras och egen kraft lyftes så den försvarslöse, fattige, utmattade arbetaren upp till en nivå, där det inte bara fanns en högre materiell standard utan också större inflytande. En sådan utveckling har burits fram av många självuppoftande pionjärens kamp, genom deras personliga arbetsinsats. Denna andliga vitalitet och osjälviskhet är något, som ingen livsduglig samhällsorganisation kan vara utan. Allra minst kan dessa egenskaper saknas i de organisationer, som skall bära fram de partiellt arbetsförs anspråk.

Arbetet för de partiellt arbetsföra befann sig länge i det stadiet, att dessa enbart var objekt för vidtagna åtgärder. Det hade länge accepterats, att de partiellt arbetsförs sak enbart förfäktades av socialarbetare eller av välgörenhetsinstitutioner — inte av de partiellt arbetsföra själva. Men på senare tiden har vi kommit in i den utvecklingsfas, där dessa grupper själva vill — och även kan — bestämma om sitt öde. Ett uttryck för detta är de invalidorganisationer, som efter hand vuxit fram. Här dominerar mer eller mindre fullständigt de partiellt arbetsföra. För att börja med den äldsta, De Blindas Förening, bildad 1889, så har den nu nästan enbart blinda och synsvaga medlemmar. Medlemsantalet är 1,600 i 24 lokalavdelningar. Totalantalet blinda i landet är c:a 6,000. Sedan dröjde det ända till 1921 innan nästa organisation bildades, det var Svenska Föreningen för Dövas Vål. Föreningen har nu c:a 3,000 medlemmar medan totala antalet personer med mera betydande hörseldefekter räknas till uppemot 50,000. De flesta av medlemmarna har hörseldefekter, men fullt hörande personer har ett icke oväsentligt inflytande över föreningens arbete. Två år senare bildades Riksorganisationen De Vanförs Vål (1923) och den omfattar nu c:a 4,500 medlemmar i 20 lokalavdelningar. Övervägande antalet medlemmar är vanföra, och dessa har hela inflytandet över föreningen. Hela antalet vanföra i landet beräknas till 60,000. Sist i raden kommer De Lungsjukas Riksförbund, som bildades 1939 och som nu har c:a 20,000 medlemmar. Hela antalet lungsjuka i landet uppskattas till 55,000. Samtliga medlemmar i denna organisation är lungsjuka.

Utöver dessa finnes några andra organisationer som i viss mån har organiserat partiellt arbetsföra. De dövstumma har således flera olika föreningar, som delvis inbördes konkurrerar. Någon helt dominerande dövstumsorganisation finns således dessvärre inte. Vidare finns det Föreningen Arbete för Sjuka, som till en viss del har kroniskt sjuka personer som medlemmar. Även de sockersjuka har nu startat en organisation.

Det förefaller naturligt, att dessa organisationer har gemensamma intressen. Deras medlemmar har ofta stora svårigheter att erhålla acceptabelt arbete, och är utsatta för

misstro på arbetsmarknaden. Tanken på att man skulle kunna vinna större styrka genom gemensamt uppträdande låg därför nära till hands, och vid ett sammanträde den 21 maj 1942 bildades Samarbetskommittén för Partiellt Arbetsföra. I denna kommitté ingick De Blindas Förening, De Lungsjukas Riksförbund, Riksorganisationen De Vanförs Vål och Svenska Föreningen för Dövas Vål. Vid detta tillfälle antogs följande stadgar:

§ 1. Samarbetskommittén för Partiellt Arbetsföra har till uppgift att utåt verka för de partiellt arbetsförs intressen. Den har bl. a. att arbeta för lagstiftnings- och samhällsätgöranden i en för dessa grupper förmånlig riktning. Likaså skall den främja ett samarbete inåt mellan de olika tillhörande organisationerna. Härvid böra de i kommittén ingående ledamöterna hålla varandra underrättade om respektive organisationers arbetsförhållanden och framtidsplaner.

§ 2. Samarbetskommittén för Partiellt Arbetsföra kan i sig upptaga representanter för endast sådana organisationer, vars aktiva medlemsbestånd till övervägande delen utgöres av partiellt arbetsföra. För ny organisations anslutning till kommittén fordras enhällighet inom kommittén.

§ 3. Kommittén skall bestå av två representanter från varje ansluten organisation. Kommittén väljer sin ordförande, vice ordförande och sekreterare.

§ 4. Kommittén sammanträder minst två gånger om året. I övrigt sammanträder kommittén så ofta någon representant för tillhörande organisation så önskar.

§ 5. För ändring av kommitténs stadgar fordras enhällighet inom kommittén.

Alltsedan kommitténs tillkomst har den haft en energisk, uppslagsrik och i bästa mening radikal ordförande i ombudsman Erik Frithiof — en tillgång för både de lungsjuka och för de partiellt arbetsföra i allmänhet.

Under sin tillvaro har kommittén haft att ta ställning till ett par anslutningsfrågor. Det hade ju varit ganska naturligt att eftersom de dövas organisation var med i arbetet, borde även de dövstumma vara med. Men det stupade på bristande god organisation och bristande intresse från detta håll. Föreningen Arbete för Sjuka är vidare inte till sin sammansättning sådan, att den fyller stadgarnas anspråk.

Säkert har denna kommitté betytt mycket för förståelsen

De Lungsjukas Riksförbunds andra socialvårdskurs på Bommersvik

En intressant och givande vecka för de 40 deltagarna

De Lungsjukas Riksförbunds andra instruktionskurs i socialvårds- och förbundsfrågor på Bommersviks folkhögskola i Södermanland 9—16 sept. blev liksom föregående års kurs för såväl deltagare som kursbestyrelse en intressant och givande vecka. Kursen gav ytterligare belägg för den stora betydelsen för Förbundet och dess medlemmar av dylika instruktionsdagar, av att komma tillsammans för att lära och diskutera i socialvårds- och förbundsfrågor, och säkert är att det 40-tal förbundsmedlemmar, som deltog i kursen, reste hem med många nya uppslag och idéer, inspirerade till nya och friskare tag i förbundsarbetet. En dylik instruktionskurs betyder oerhört mycket för samarbetet de olika föreningarna emellan; man får i större utsträckning än på ett förbundsstämma tillfälle att utbyta erfarenheter i föreningsarbetet och i det sociala arbetet. Det är givet att när det gäller de sociala frågorna räcker en kort vecka inte till för ingående studier, men tack vare att kursbestyrelsen lyckats engagera framstående föreläsare i socialvårdsfrågor fingo deltagarna en god översikt över de problem, som möter föreningarna i det sociala arbetet. På så sätt fyllde kursen på ett utmärkt sätt sin uppgift att vara ett led i arbetet att utbilda därtill lämpliga medlemmar i socialt arbete och i föreningsarbete så att därigenom inom Förbundet skapas en kader av funktionärer och i socialvårdsfrågor initierade medlemmar. Meningen är inte heller att deltagarna skola behålla vad de lärt för sig själva; genom studiecirkel i resp. lokalavdelningar skall kursens lärdomar föras vidare till övriga medlemmar.

Kursen öppnades lördagen den 9 sept. av kursens ledare,

ombudsman Rud. Zetterlund, Göteborg, som hälsade deltagarna välkomna och i korta drag redogjorde för kursens syfte. Föreläsningarna började redan på söndagen då Stockholms stads fattigvårdsdirektör Otto Wangson lämnade en intressant redogörelse för socialvården i Sverige och dess olika grenar. På måndagen föreläste sekreterare Per Brusewitz i Pensionsstyrelsen om folkpensioneringen och på tisdagen talade socialvårdssyssloman Einar Lind, Göteborg om fattigvården och om praktiskt socialarbete. Sekreteraren i Sv. Nationalföreningen mot tuberkulos, dr. John Lundquist, redogjorde på onsdagen för tuberkuloslagen och tuberkulosbekämpandet i Sverige och på torsdagen talade blindvårdskonsulent Karl Montan om de partiellt arbetsföras problem. På fredagen inledde ordf. i Kalmar Konvalescentförening Carl Hellström en diskussion om de av Förbundet anordnade socialvårdskonferenserna och lördagsförmiddagen ägnades åt en översiktsdebatt. Samtliga föreläsningar följdes av livliga diskussioner, och kursdeltagarna hade även tillfälle att framställa frågor till föreläsarna.

Studiearbetet var även föremål för överläggningar. Inledare i detta ämne var sekreteraren i A. B. F., H. Heffler. I övrigt medverkade Förbundets egna krafter. Sålunda talade Rud. Zetterlund, Göteborg, om ordförandens och sekreterarens uppgifter, förbunds-kassör E. Hiller om kassörens uppgifter och Carl Hellström, Kalmar om Förbundets organisation.

Kursbestyrelsen bestod av Rud. Zetterlund, Göteborg, Carl Hellström, Kalmar, E. Hiller, Stockholm, och J. Sandrén, Stockholm.

mellan de olika grupperna. Men sådana vinster visar sig ju inte så mycket i yttre ting. Mera synbara resultat av kommitténs arbete har varit en stor och uppmärksam riks-konferens, en uppvaktning för stadskollegiet i Stockholm rörande psykologiska anlagsprov, en uppvaktning för statsrådet Möller ang. tillsättande av utredningskommitté. Särskilt den sistnämnda åtgärden har visat sig lyckosam med hänsyn till att man vid tillsättande av en statlig kommitté för utredning av dessa frågor under ordförandeskap av landshövding Hilding Kjellman även tog med en representant för de partiellt arbetsföra. Denne representant, sekr. Charles Hedquist, föreslogs av Samarbetskommittén.

I detta sammanhang kan nämnas, att det i en motion i stadsfullmäktige i Upsala om utredning i dessa frågor uttryckligen förordas, att de partiellt arbetsföra egna organisationer får tillfälle att medverka. Som en annan symptom på denna nyvaknande inställning kan också framhållas, att de sakkunniga, som utrett arbetsvård åt krigsskadade — denna utredning har alltså tillkommit i beredskapssyfte — talar om en central arbetsvårdsnämnd för ledning av alla erforderliga åtgärder, och att man härvid även har tänkt sig en representation från de skadades sida.

Denna ökade uppmärksamhet åt de partiellt arbetsföra

och viljan till samarbete med dessas organisationer kan säkert till stor del skrivas på Samarbetskommitténs plus-konto. Men samtidigt som man med glädje ser på dessa framgångar, ser man också att fordringarna på de partiellt arbetsföra förmåga att föra sin egen talan växer. Den partiellt arbetsföra kan inte vara sakkunnig enbart därför, att han är partiellt arbetsföra, utan måste även vara väl insatt i problemets olika sociala sidor. Den som reser ikring i landet och i övrigt kommer i kontakt med partiellt arbetsföra märker ofta, att dessa är mycket litet beivrade i denna sociala fråga och därför alltför lätt accepterar de argument med vilka de avspisas från en arbetsplats.

Vad det här gäller är nu, att partiellt arbetsföra och deras organisationer går hårt in för att skaffa sig riktiga argument och riktiga kunskaper för den strid om arbetet, som är gemensamt för dem alla. Samarbetskommittén har också sin uppmärksamhet på denna fråga och har just tillsatt en kommitté, som skall undersöka förutsättningarna för en korrespondenskurs i ämnet. På detta sätt skulle kunskap kunna spridas ut till alla delar av vårt land, som kan vara till nytta inte bara för den enskilde individen, utan för alla partiellt arbetsföra och därmed för hela samhället.

Margit Froste:

Front mot okunnigheten

Fru Margit Froste.

För omkring femton år sen då jag var bosatt uppe i Norrbotten och deltog i dess sociala arbete, kom jag ofta i kontakt med tuberkulösa människor. Deras okunnighet var stor, både när det gällde hur de skulle sköta sig själva och hur de skulle skydda andra. Läkare, dispensärsköterskor och sociala föreningar förde en ständig kamp just mot denna okunnighet. Nu är förhållandena i Norrbotten helt annorlunda och upplysningen har nått långt.

Ett helt annat slag av okunnighet, när det gäller tuberkulosen, mötte mig, då jag flyttade söderut, här gällde den inte smittfaran utan smittkräcken. "Hur kan människor vara så dumma?" har jag många gånger tänkt, när jag hört dem tala om lungsjuka. "Och grymma", säga många lungsjuka. Men jag tror grymheten beror på grov okunnighet.

Eftersom jag själv varit utsatt för en del av dessa "grymheter" skulle jag här vilja berätta några exempel. På ett av våra större svenska sanatorier där jag vistades en kortare tid inträffade följande: en dag fick sanatoriet besök av en känd studentkör, som skulle giva konsert på kvällen. På förmiddagen, när jag låg på min balkong och läste fick jag plötsligt höra en röst säga: "Hör nu, doktorn, läste ut ett par patienter, så få vi titta på dom!" Jag sprang upp och såg ner, där stod några av studentensångarna tillsammans med sanatoriets underläkare, som var deras ciceron. Kvickt — alltför kvickt för en sanatoriepatient — sprang jag ned i hallen, tog en av de många studentmössor, som låg där och så upp på min balkong igen. Nedanför på en soffa hade studenterna och doktorn slagit sig ner. Jag tog min luta, som jag hade med mig och stämde upp "Sjung om studenternas lyckliga dar". Jag tror aldrig jag sett studenter se så dumma ut, som de sex, som stod med gapande munnar och stirrade upp på en ilsken varelse i studentmössa och tjock flanelpyjamas — som sjöng så defekade i skogen — trots "tyst timme". På aftonen — jag kunde ej förmå mig att gå på konserten — var det rätt

Jag stämde upp "Sjung om studentens lyckliga dar".

skamsna studenter som sjöng och de hade granskat patienterna och frågat husmor, vem det var som hade luta med sig. "Ja — det är många", svarade hon, som var insatt i situationen och ville ge taktlösa ungdomar en läxa. Studentensången sjöngs ej — trots begäran — den kvällen.

En dag, sedan jag kommit hem, mötte jag en av mina goda vänner, som drog sin baby i vagn. Jag kunde inte alls förstå, varför hon rusade in i en port, så vagnen höll på att välta. Jag satte det inte alls i samband med min person. Men efter en tid började jag förstå, att man var rädd för mig. Man tackade nej, när jag bjöd någon hem och ibland, när jag sträckte fram min hand till hälsning, drog man undan sin. En äldre dam, som kom på besök en dag på försommaren, när jag hängt upp sommargardiner och lagt på bomullsmattor, sade helt snusfuftigt: "så klokt av dig att ha så här hygieniskt och sanatoriemässigt omkring dig". Hon lyssnade ej alls, när jag berättade att så såg alltid min våning ut om somrarna!

Det som emellertid gjorde mig mest ont, var, att min lille pojkes jämnåriga ej fick gå hem till honom. När han fyllde nio år, och skulle ha sin vanliga födelsedagsbjudning, kom det återbud från alla de små gästerna. Karsk som han var knöt han nävarna och sade rent ut: "dom är rädda för Mor, så fånigt". Sen talade han aldrig mer om saken. Den gången beslöt jag, att var jag gick fram skulle jag kämpa mot människors okunnighet, när det gäller de lungsjuka och att i den mån jag kunde hjälpa

lungsjuka att få arbete. Det senare har lyckats mycket bättre, än jag någonsin vågat hoppas på, vad det förra beträffar så är det fortfarande k a m p.

Härom året hade jag hjälpt en ung fru till en plats vid ett större företag. Hon är perfekt stenograf, mycket språkkunnig — övat upp sig under sanatorievistelser utomlands — efter ett år fick hon löneförhöjning och allt tycktes ljusst och bra. Så en dag ringer hennes chef och ville gärna tala med mig "om lilla fru E." Jag frågade om allt fortfarande var lika bra, han svarade litet snävt och så kom det: "fru Froste hr inte varit uppriktig mot mig, fru E. hr ju varit på sanatorium!!!" Det sista kom som ur en kanon. "Ja", svarade jag lugnt, "och av de två andra unga fruarna jag skaffat direktörn, fick en missfall och låg på B. B. förra året och den andra hade difteri, när hon var tio år". Det blev tyst ett ögonblick och därefter ett kort: "jag ber att få tacka för lektionen". Men lektionen tog, det var en godhjärtad och f. ö. vidsynt man, som fick den — han har anställt fler friskförklarade, som " varit på sanatorium". Här skulle jag vilja kasta ut ett diskussionsämne: är det verkligen nödvändigt att en utläkt tuberkulos, en friskförklarad människa skall — när hon söker plats — omtala att hon legat på sanatorium? I nio fall av tio har såväl hon som omgivningen trevligare, om hon ej gör det. När skall den dag komma, då människor skall förstå, att i regel är den, som lärt sig sköta sig på ett sanatorium mindre farlig för sin omgivning än alla dessa som smygsköter sig på våra kurorter? De senare omtala ofta att de haft en "förtätning" eller en "lungsäcksinflammation", de skulle bli mycket förvånade, om man sade dem att de troligtvis ha tuberkulos och att de borde inta en viss försiktighet mot sin omgivning.

Att tanklösa och okunniga människor lägga sten på börda för de lungsjuka ha vi dagligen många exempel på. Jag

känner en lärarinna, sen flera år fullt frisk, som ännu utsättes för trakasserier och får anonyma brev med uppmaning att sluta sitt arbete och "inte förstöra våra barn". Hur är sådant möjligt. Och en 40 års fru, också frisk sen tio år tillbaka — som tog ett fosterbarn, där hon både får och ger kärlek — har av sina s. k. goda vänner ideligen fått höra: "du gör inte rätt".

Visst finns det bland de lungsjuka slarviga och okunniga, som sprider smitta — de äro dock ett fåtal, men skall verkligen för deras skull alla de andra behöva lida? Det finns ett gammalt visdomsord, dock alltid nytt, som man aldrig nog kan upprepa: "Allt det I viljen människorna skola göra Eder, det gören I och dem!"

Stockholm den 18 aug. 1944.

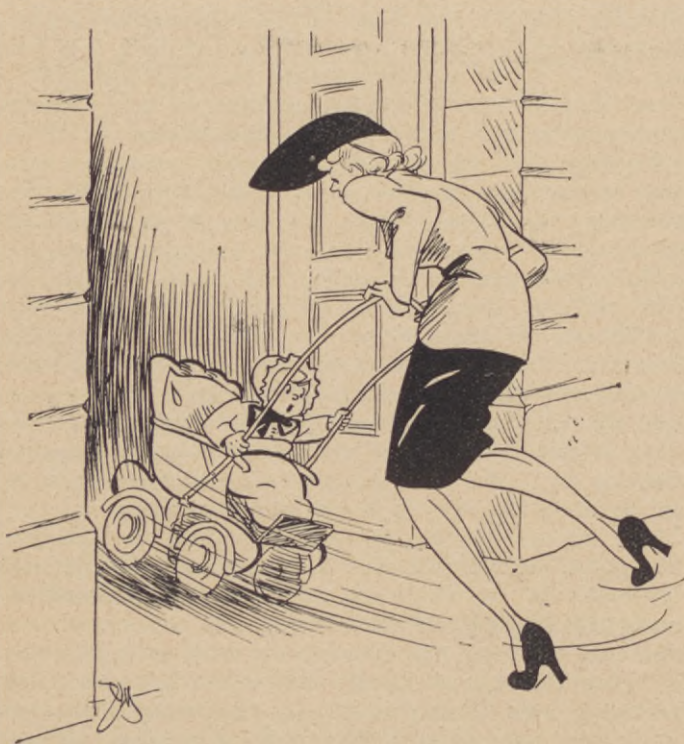
— ★ —

Tuberkulosen i Europa oroar Amerika. "Den vita pesten" — tuberkulosen — sprider sig med förfärande snabbhet i de delar av den europeiska kontinenten, som hemsökts av kriget, rapporterar doktor David Gould till UNRA:s verkställande råd.

Han framhåller att allt omedelbart måste göras för att söka stoppa sjukdomens vidare spridning och om den ej snabbt kommer under kontroll kan den till och med inverka på hälsotillståndet på den västra hemisfären.

I Frankrike, Holland och Belgien — framför allt i de större städerna — har tuberkulosfallen fördubblats mot under tiden före kriget.

I allierade läkarkretsar och hos hälsovårdsmyndigheterna har doktor Goulds rapport väckt bekymmer emedan brist råder på lämpliga vårdplatser framför allt i Polen och på Balkan.

Hon rusade in i en port så vagnen höll på att välta.

TUBERKULOSRESISTENS

Av d:r Palle Lie, Ringvåls Sanatorium, Norge

Tuberkulosresistensen har ärftlig grundval men påverkas av yttre förhållanden. All lungtuberkulostatistik visar med oemotsäglich tydlighet att tuberkulosen kräver sina flesta offer bland de ekonomiskt mest vanlottade i samhället. Orsaken till detta faktum att tuberkulosdödligheten står i omvänt förhållande till ekonomien måste sökas i en mindre god allmän hygien med dåliga bostadsförhållanden och dålig näring för de ekonomiskt sämre ställda.

Som bekant bli de flesta människor förr eller senare i sitt liv smittade med tuberkelbaciller. Följderna av denna smitta äro emellertid högst olika för olika individer — från en icke märkbar förändring, som ger utslag endast i en positiv tuberkelreaktion och till den mest stormande sjukdom, som inom kort leder till döden. Dessa olika sätt att reagera för tuberkulosmittan kan, som vid andra bakteriella sjukdomar, tillskrivas bacillernas typ, mängd och angreppskraft (virulens), eller också kan det bero på den smittade individens motståndskraft, som vi kalla resistens. Vi veta, att människan har något större motståndskraft just mot den typ av baciller, som vi påträffa vid kotuberkulos, men denna spelar ingen stor roll, i varje fall inte i vårt land. Smittoämnet myckenhet och bacillernas virulens har, såvitt vi veta, ej heller någon avgörande betydelse. Bara det, att så få av de smittade bli sjuka och att ännu färre dö av tuberkulos, visar ju, att denna motståndskraft mot tuberkulosen är en realitet. Detta råder det intet tvivel om, men att klarlägga, vari denna resistens egentligen bottnar, har visat sig mycket svårt, och de lärda tvista ännu om, vad som utgör de väsentligaste faktorerna i detta individernas olika sätt att reagera vid just tuberkulös smitta.

Vi skilja mellan immunitet och resistens. En individ som haft mässlingen får i regel inte mässlingen en gång till, och den som är vaccinerad mot kokoppor får inte kopporna, även om han utsättes för smitta. Detta kalla vi immunitet. Här skall behandlas resistensen eller den motståndskraft man kan ha mot en sjukdom. Oavsett de försvarsverk som framskapats vid en föregående smitta eller vaccinering.

Alla djur äro icke lika mottagliga för tuberkulös smitta. Medan marsvin äro ytterst litet motståndsdugliga och därför användas som försöksdjur för att påvisa tuberkelbaciller t. ex. i upphostningen, äro råttorna oemottagliga för tuberkulos.

Vad människan angår, visa olika raser olika motståndskraft mot tuberkulosen. Judar påstås ha en större resistens än den vita rasen i övrigt, som för resten å sin sida har en relativt stor motståndskraft. Erfarenheten säger oss, att om tuberkulosen kommer till ett folkslag, som förut ej haft denna sjukdom, flammnar den upp som eld i torrt gräs. Den uppträder då som en mycket svårartad smittosam sjukdom och kan reducera befolkningen på mycket kort tid. När så tuberkulosen har härjat en tid i en sådan jungfru-

lig miljö, uppvisar den kvarlevande befolkningen undan för undan en stadigt växande motståndskraft mot sjukdomen. Det finns alla skäl att tro, att denna ökade resistens vidarebefordras till kommande släkten på ärftlig basis. Men hur ställer sig saken i ett europeiskt land, där tuberkulosen har hemsökt folket alltifrån historisk tids begynnelse? Kan man här påvisa en arvsbetonad större eller mindre resistens mot tuberkulosen? Härom tvista de lärde. Statistiskt kunna vi konstatera, att tuberkulos oftare uppträder hos ärftligt belastade, det vill säga de som ha tuberkulos i släkten, än hos de icke belastade. Man påträffar familjer, där den ena efter den andra i en syskonkrets får tuberkulos, när de komma upp i en viss ålder — även om de flyttat ifrån det smittoförande hemmet. Men det är utomordentligt svårt, för att inte säga omöjligt, att skilja mellan det som kan tillskrivas ärftliga faktorer och det som orsakas av smittoförhållanden och miljöpåverkning i övrigt. Under de senaste åren ha också på detta område företagits en del tvillingundersökningar, vilket numera är en flitigt använd metod när det gäller mänsklig ärftlighetsforskning. Som bekant ha vi två slag av tvillingar, enäggstvillingar, som likna varandra och ha samma arvs massa, och tvåäggstvillingar, som äro varandra olika och ha olika arvs massa. Två tyska forskare anse sig ha funnit en överensstämmelse, vad angår tuberkulosbildningen, däri att sådan förekommer i dubbelt så många fall hos enäggstvillingar som hos tvåäggstvillingar. Detta skulle ju starkt tyda på en ärftlig faktor. I sammanhang med arvsfrågan kommer vi in på de olika kroppstyperna. Individer med lång, smal och platt bröstorg och dåligt utvecklade muskulatur visa en mindre resistens än mera runda, "pykniska" typer. I livförsäkringsstatistiken är man på det klara med detta. Den form av sinnessjukdom, som vi kalla schizofreni, och som vi anse delvis bero på arv, är också ofta knuten till den slanka, s. k. leptosoma kroppstypen. Dessa sinnessjuka visa också en mindre resistens mot tuberkulosen. Allt som allt kan det sägas, att större eller mindre del av resistensen mot tuberkulosen bottnar i ärftliga egenskaper, men vi känna ej till de arvmässiga lagar efter vilka nedärvningen sker. Och i det enskilda fallet är det utomordentligt vanskligt att bestämma vad som beror på arv och vad som åstadkommes av samtidigt verkande miljöfaktorer.

Oberoende av yttre påverknings är också den olika resistens som vi finna inom olika åldersskikt. Spädbarn ha liten

När kaffet åter blir fritt...

HERMES

HERMES kaffe —
som förr!

Ombud antagas.

KAFFE A/B HERMES
Box 9002 - Stockholm 9

motståndskraft och duka ofta under för tuberkulös smitta. Längre upp i barnåren blir motståndskraften större, men när vi komma fram till ungdomsåren, blir det en kritisk tid igen. I barnåren få de smittade ofta tuberkulös hjärnhinneinflammation, ben- och ledtuberkulos, medan lungorna angripas mera sällan. I ungdomsåren är lungtuberkulosen den dominerande sjukdomsyttningen. Vad detta kommer sig av, veta vi inte något säkert om.

När vi så övergå till att tala om de yttre ting som kunna öka eller nedsätta tuberkulosresistensen, stå vi på säkrare grund. Och då vi ännu inte kunna påverka arvsanlagen men däremot förändra de yttre förhållandena, inses omedelbart den större praktiska betydelsen av vårt vetande på detta område. Vid sidan av kampen mot smittan har det förebyggande tuberkulosarbetet också haft till mål att öka resistensen, och såsom känt tvistar man om vilket av dessa två ting som är det viktigaste i kampen mot tuberkulosen.

Generellt kunna vi säga, att allt som skadar hälsan, överansträngande arbete, nöd och sjukdom, verkar nedsättande på resistensen. Kända äro de så kallade tuberkuliserande sjukdomarna, mässling och kikhosta, som så ofta åtföljas av mera svårartat förloppande tuberkulos, att vi torde ha rätt att anse att de verka särskilt nedsättande på resistensen. Omvänt kunna vi påstå att allt som styrker och härdar kroppen ökar dess motståndskraft. Denna syn på problemet har länge utgjort inte bara rättesnöret i det förebyggande tuberkulosarbetet, det är också den som ligger till grund för den hygieniskt-dietiska sanatoriebehandlingen av lungtuberkulosen.

All lungtuberkulosstatistik visar med oemotsäglig tydlighet, att tuberkulosen kräver sina flesta offer bland de ekonomiskt mest vanlottade i samhället. Orsaken till detta faktum, att tuberkulosdödligheten står i omvänt förhållande till ekonomien, måste sökas i en mindre god allmän hygien med dåliga bostadsförhållanden och dålig näring för de ekonomiskt sämre ställda. Vad bostadsförhållandena angår, visar statistiken från de större städerna, t. ex. från Oslo, att tuberkulosdödligheten är störst där befolkningstätheten är högst. Men med dåliga bostäder följer, förutom mindre sol och luft, också som regel smärre renlighet, rikligare anledning till smitta och gärna sämre kostförhållanden. Vi ha således inte några säkra hållpunkter för att dåliga bostäder ensamt verka nedsättande på motståndskraften.

Bättre kännedom ha vi om näringens betydelse för tuberkulosresistensen. Världskriget, den stora läromästaren i många avseenden, har lärt oss något också på detta område. I de europeiska länderna visade tuberkulosdödligheten under åren före världskriget en stadigt nedgående kurva. Under kriget 1914—1918 steg den märkbart i alla länder som mer eller mindre voro utsatta för de allierades blockad, mest i Tyskland, där blockaden verkade starkast. Efter kriget sjönk den hastigt till förkrignivå och fortsatte att sjunka som förut. I Danmark konstaterades samma faktum, men här gick den ökade tuberkulosdödligheten tillbaka, innan kriget slutade, redan år 1917, sedan landet i näringshänseende uppnått bättre förhållanden. I Tyskland däremot fick den åter en ny stigning 1922—23 under inflationen, då näringsförhållandena återigen blero sämre. Nedgången av tuberkulosdödligheten i de europeiska länderna har ägt rum från mitten av förra århundradet men började på olika tid i olika länder. Överläkare Scheel har påpekat, att denna nedgång i respektive länder tillkommit i samband

med en höjning av levnadsstandarden, och han anser att denna nedgång av tuberkulosdödligheten får tillskrivas en ökad resistens på grund av bättre näring. Ett exempel, som kan tyda på att resistensen nedsättes genom olämpligt avpassad kost, ha vi i divisionsläkare Øverlands undersökningar vid befälsskolan i Trondheim. Han fann, att den tuberkulösa sjukligheten var större bland befälsskoleeleverna än bland annan ungdom i fylket, och det trots att dessa elever voro uttagna bland de friskaste ungdomarna. Någon hållpunkt för ökad smittorisk fanns inte. Inte heller fingo eleverna kalonimässigt för litet mat. Men efter omläggning av kosthållet enligt mera moderna principer, och då särskilt med hänsyn till kostens vitamininnehåll, sjönk tuberkulosdödligheten ned till en nivå som motsvarade ålder och plats.

Allt detta ger oss rätt att i näringen se det viktigaste av alla de yttre förhållanden som kunna påverka tuberkulosresistensen. Såväl kostens kvantitet som särskilt dess kvalitet är av betydelse. Under de senare åren har uppmärksamheten särskilt fästats på vitaminernas roll, på A- och kanske speciellt C-vitaminet. Utan att gå närmare in på detta vill jag endast nämna, att professor Birkhang vid Chr. Michelsens institut i Bergen företagit en del försök med experimentell tuberkulos hos marsvin. Han fann, att tuberkulösa marsvin förbruka mera C-vitaminer än friska, och att de som alltså fingo för litet C-vitamin uppvisade en allvarligare, snabbt förloppande tuberkulos än de som fingo C-vitaminer som tillägg i födan, i tillräcklig mängd för att upprätthålla en normal avskiljning i urinen.

Sammanfattningsvis kunna vi säga om våra erfarenheter om tuberkulosresistensen, att den är en realitet som har ärftlig grundval men som påverkas av yttre förhållanden. I kampen mot tuberkulosen är än så länge den epidemiologiska synpunkten med rätta betraktad som den riktigaste. Men i smittokampens hetta få vi inte glömma den betydelse en god resistens har för den enskilda individen, såväl för den som inte är smittad som för den som redan angripits av tuberkulos.

En extra slant till julen

förtjänar Ni lätt genom att sälja

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

JULNUMMER

En vacker jultidning med värdefullt innehåll

Innehållsrik — Intressant — Lättsåld

Den billigaste och bästa jultidningen.

Tillskriv vår expedition eller gör oss ett besök!

Vår adress är Kocksgatan 15, Sthlm. Tel. 41 39 99

Obs! Endast ordentliga och vederhäftiga försäljare göre sig besvär.

Helmer Grundström:

Ghettots sånger

Så kännen vårt land, det är lätt att känna,
det kännes igen på våldtäkt och slag,
på vilda progomer, på brända städer,
på judeförföljelse, skyddad av lag.

Ovanstående rader skrevs en enslig natt i början på 1890-talet i ett eländigt kyffe i New Yorks fattigkvarter. Författaren var en utarbetad emigrantjude, Morris Rosenfeld. Han var född 1862 i den lilla staden Bokscha i ryska Polen. Då han var helt liten tvangs familjen, som var fiskare, att flytta till Warschawa och hans skoltid där bestod huvudsakligast i studiet av Talmud. Morris trivdes inte i Warschawa. Han gifte sig vid arton års ålder och tog sig till Holland, där han försökte livnära sig som diamantslipare. Men inte heller där kunde han slå sig till ro. Efter ett par år kom han till London där han arbetade på en verkstad. Arbetsdagarna var tunga och hans fysik började undergrävas. Som så många tusen före och efter honom drömde han i sin misär om Amerika. Där, om någonstans, väntade friheten. Drömmen blev verklighet och en dag befann han sig i New York. Det tog inte lång tid för att han skulle förstå att fattigdomen och förtrycket i stort sett är detsamma överallt. Skillnaden mellan London och New York bestod i att arbetshetsen var hårdare och omänskligare i den senare staden. Skyskraporna växte visserligen och miljonärernas antal ökades. Men detta innebar ingen förändring för arbetarproletariatet. Det hölls

konstant nere på parians nivå och bland alla dessa miljoner som offrade blod och kraft för en spottstyver återfanns också Morris Rosenfeld.

Under den hårda tid som nu följde bröts hans fysiska kraft mer och mer. För att inte fullständigt gå under satt han uppe om nätterna och skrev dikter på jiddisch. I dessa dikter gav han uttryck åt proletärens bittra tillvaro, åt emigrantjudens rotlösa liv, åt det godtyckliga och omänskliga förtryck hans klass utsattes för. Det fanns lidelse och patos, nödrop och hotelse i dessa dikter. Rosenfeld skrev som han kände det, direkt och realistiskt. Så småningom nådde dikterna ut till hans rasfränder och på det sättet fick han kontakt med den judiska press som då fanns i Amerika. Han erbjöds att medarbeta i den och en dag kunde han till sin glädje byta ut det allt för tunga kroppsarbetet mot journalistiken.

Han fortsatte att skriva på jiddisch och det var tack vare en cambridgeprofessor, Leo Wiener, hans diktning fick möjlighet att tränga utanför de judiska kretsarna. Wiener, som greps av äktheten och förkunnelsen i dikterna lät nämligen översätta och utge ett urval av dem. Samlingen, som trycktes 1898 under titeln "Songs from the Ghetto", rönste genast en stor och berättigad uppmärksamhet. Morris Rosenfeld var inte längre en föraktad slav i New Yorks fattigkvarter. Han var en proletärdiktare av betydelse, en agitator, ett andligt kraftcentra.

Morris Rosenfeld blev mycket snart översatt både till tyska, polska, tjeckiska och ryska. I de östjudiska ghettona lästes han med samma hänförelse som Izchak Leib Perez. Perez, som föddes och dog i Warschawa (1851—1915), hade en stor betydelse som kulturell ledare för de östjudiska massorna. Han var inte agitator som Rosenfeld och han fastnade inte för dagsparoller och tillfälliga strömningar. Vad han sökte var skönhet och själslighet och han trängde ner i ghettots djup för att finna det han var ute efter. Framförallt i sina noveller men även i sina dikter blev han en utomordentlig tolk för östjudiskt själsliv. Han var genomsyrad av religiös kulticism och semitisk tradition och i likhet med Rosenfeld skrev han på jiddisch. Hans svärmo-

diga livsfilosofi finns uttryckt bland annat i en dikt "Min själs rot", som översatts till svenskan av Marcus Ehrenpreis och Ragnar Josephson och vars slutrader citeras här:

Nej, gammal är själen och fylld av sår
sen tusende år,
och sönderslagen och sjuk i sin rot
jag tog den emot.
Den sorgsne profeten från Anatot,
hans själ var gråt,
måhända bär mitt kroppsliga skal
hans blödande kval,
måhända att Jobs förpinade själ
mig kommit till del,
att någon, som lidit, förbannat och blött,
min själ har fött.
O, Herre, hälsa åt själen giv
i mitt kommande liv,
eller låt min sargade ande fly,
och giv mig en ny!

Perez dog, som redan nämnts, 1915. Dessförinnan, 1901, utgavs i Warschawa en jubileumsupplaga av hans samlade skrifter; ungefär samtidigt gavs hans produktion även ut på hebreiska. Han är översatt till flera språk och av de nyjudiska diktarna är han en av de få som är allmänare kända.

Ehrenpreis daterar den nyjudiska lyrikens födelse till omkring början av 1880-talet. Den kan företrädesvis lokaliserar till Litauen, Polen och Volhynien. Det är en diktning som fötts i kamp och fått sin näring i lidandet. Våldsamma inre och yttre händelser har varit avgörande för dess utveckling. Inte minst betydelsefull blev den religiösa reformrörelse som med utgångspunkt från Vilna gick till storms mot den konservativa rabbinismen; här bröt sig nytt mot gammalt med äkta semitisk lidelse. Under Alexander III:s beskydd utbröt 1881 de första ryska judeprogromerna. Dessa progromer gav upphov till den s. k. zioniströrelsen som 1897 fick sin tragiska kulmen. 1903 och 1905 följde så de fruktansvärda judeprogromerna i sydryssland.

Juda Leon Gordon betraktas som den nyjudiska lyrikens förste diktare. Han föddes 1830 i Vilna och dog i Petrograd 1892. Redan 1856 utkom hans första dikt, ett bibelskt epos i tolv sånger, men först 1863 skrev han sin bekanta programmatiska dikt, "Vak upp mitt folk". Under 1870- och 80-talen var han starkt engagerad i kampen mot rabbinismen; samtidigt skrev han med ovanlig kraft breda episka dikter med motiv ur den judiska historien. Efter judeprogromerna 1881 genomgick hans diktning en märkbar metamorfos. Han blev folkligare, innerligare, och inledde därmed den nyhebreiska diktningen.

Från honom och till Salman Schneur (f. 1887) avtecknar sig en lång rad judiska diktare. Av dessa är Chajim Nachman Bialik den mest betydande. Han föddes 1873 i Rady i Volhynien. Fattig och tidigt moderlös tillbringade han sina tidigaste år hos en from och lärd morfar. Efter några års talmudstudier i Wolozjin kom han helt ung till Odessa där

han sammanträffade med en av östjudendomens djupaste tänkare, Achad-Haam, som kom att utöva ett avgörande inflytande på honom. Som affärsanställd vistades han några år i den polsk-ryska gränsstaden Sosnovice. Därifrån flyttade han tillbaka till Odessa där han tillsammans med författaren Rovnitsky grundade ett litterärt-pedagogiskt förlag och boktryckeri.

Bialiks första diktsamling, "Schirim", utkom 1901 i Warschawa. Redan sex år senare kunde han i Odessa ge ut en samlad upplaga av sina poetiska arbeten; de omfattade fem delar. Ehrenpreis anser honom vara judendomens störste sångare efter Jehuda Halevi, "kanske en av de allra största diktare i nutiden, som Israels genius frambragt". Hans naturlyrik tävlar i storhet med hans profetiska dikter. Med anledning av de ryska judeprogromerna skrev han sina "Vredessånger" där han med okuvligt mod och mäktig indignation gjorde sig till tolk för sitt misshandlade folk.

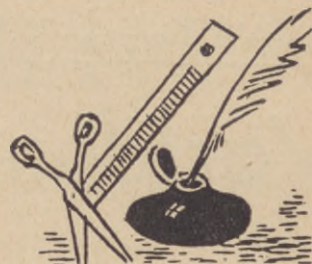
Saul Tjernichovsky är en annan betydande diktare under den nyjudiska epoken. Han föddes i byn Mikhailovka på södra Krim. Till sitt yrke läkare (han tjänstgjorde som sådan i ryska armén under förra världskriget) debuterade han redan 1889 med en diger diktsamling i två band. Tjernichovsky växte inte upp i ghetton och hans diktning är också ljus, harmonisk och lugn. Jakob Kahan (född omkring 1880 i Polen) är som diktare besläktad med Tjernichovsky. Han studerade litteratur och estetik i Berlin, Paris och vid schweiziska universitet men återvände efter flera år till Polen där han kombinerade en lärareplats vid det hebreiska läro-

(Forts. å sid. 26)

Litteratur

NYA BÖCKER

CARL NORDENFALK: VAN GOGH, Norstedt & Söner. Pris 12:— Inget människoöde i den moderna konstens historia har utövat en så stark fascination som Van Goghs. Inte bara konsthistorikerna och fackfolket har behandlat honom och hans utveckling: han har också blivit föremål för romantiserade berättelser. Irwing Stone heter författaren till en sådan bok ("Han som älskade livet"). Det är ingen synnerligen bra bok. Den för Van Gogh intresserade hänvisas i stället till Carl Nordenfalks klokt anlagda och fint utförda Van Gogh-bok. Den baseras framför allt på Van Goghs egna, talrika brev till bl. a. brodern Theo, som var konsthandlare och som på allt sätt bistod den bisarre men på sin konstnärliga utveckling segt arbetande Vincent. Det är gripande att läsa om Van Gogh i denna framställning. Hans segrar och nederlag avtecknar sig där med pregnans och skärpa. Nordenfalk har framför allt tagit fasta på Van Goghs levnadsväg, men parallellt med skildringen därav berör han mannens resultat som målare. Ett fängslande kapitel är det som avhandlar Van Gogh som hospitalspatient. Efter en svår nervös kris, som resulterade i att han hotade sin vän Gauguin till livet och en dag i ett utbrott av sinnessjukdom skar av sig sitt eget öra, intogs han på hospital. Den medicinska sakkunskapen har ivrigt diskuterat, vilken form av sinnessjukdom som Van Gogh led av. Schizofreni har flera gissat på, epilepsi andra. En tysk psykiatriker, Walther Riese, har däremot ställt en annan diagnos, som går ut på att Van Gogh icke lidit av äkta epilepsi, utan av "en lindrigare, om fallandesot något påminnande sjukdom, som i den tyska facklitteraturen blivit kallad 'episodisk omtöckning'. Därmed må förhålla sig hur som helst. Något större inflytande på Van Goghs konstskapande hade sjukdomen inte, och som Carl Nordenfalk framhåver kan man i denna konstnärns fall inte företa en indelning av hans verk i en "frisk" och en "sjuk" period som fallet är t. ex. med de svenska konstnärerna Carl Hill och Ernst Josephson. Carl Nordenfalks bok utgör en fängslande läsning om en ytterst fascinerande personlighet, vid sidan om Gauguin, Gézanne, Muncck och Pisasso förvisso den gestalt inom den moderna europeiska konsten som betytt mest för dess förnyelse.

FINSKA FOLKSAGOR. På svenska av KATRI VALA och HENRY PETER MATTHIS. Kooperativa Förbundets Bokförlag. Pris 4:75. Den samling finska folksagor, som nu framlagts i svensk översättning av skaldinnan Katri Vala och Henry Peter Matthis, har utvalts ur den finske samlaren och utgivaren Eero Salmelains editioner av sagor. Matthis har i ett förord givit en förträfflig bild av den finska sagoskatten, och fint har han karakteriserat dessa finska sagors egenart genom att framhäva

den vardagliga och intima närheten till barn och natur som ett grunddrag i dem. De finska sagorna är skildringar "från en barndomsvärld med skogssus och strandbrus, drömdiktning och fantasilek i en stuga i skogen." Föreliggande urval upptar först rena troll- och äventyrssagor. Så följer en avdelning skämtsagor: drastisk komik utmärker framför allt de egendomliga sagor som samlats under rubriken "Folket i Tokeby". Det största utrymmet har emellertid ägnats djursagorna, som ju har klassiska anor. Så är det efter vad Matthis uppger tydligt, att i Finland gjorts försök att ordna dessa sagor till ett slags Reineke-epos. I sin friskhet förtjusande är dessa sagor, som kan handla om den slipade och fiffige räven, om den starka vargen eller om den i grund och botten mycket hyggliga björnen. Det är inte bara barn som kan ha glädje åt sådana sagor. Dessa finska folksagor har också mycket av mänskligt och litterärt värde att ge åt vuxet folk. Den lilla, vackert utstyrda volymen förtjänar att läsas, begrundas och njutas av både gammal och ung.

KALEVALA. Förkortad svensk upplaga, utgiven av OLAF HOMÉN, Förlaget Bro, Åbo. Kalevala har i Sverige framför allt blivit känd i Collans översättning. Den är kanske i vissa hänseenden en smula föråldrad: den utkom i två delar 1864 och 1868. Som ett kraftprov betecknas den emellertid av Olaf Homén, som nu följt i Collans fotspår och utgivit en ny och som det förefaller synnerligen förtjänstfull översättning. Det är en Kalevala av mycket översiktliga dimensioner som Olaf Homén har skänkt svenskspråkig allmänhet. Homéns runometer är det välgörande att dröja vid: han livar den monotoni som utan tvivel ligger fördold i detta versmått genom att då och då — helt i anslutning till originalens anda — införa tretaktiga versrader. Här ett exempel:

Nu mig livar lust att sjunga,
kväda om stammar och ätter.
Orden mig smälta i munnen,
trängas i mängd på min tunga,
träda fram över tänderna.

Man vill livligt hoppas att denna mycket tilltalande Kalevala-edition skall finna väg till både skolor och till enskilda läsare.

Johannes Edfelt.

Gevaert Express Superchromfilm
28°
tillförsäkrar Eder under alla väder-
leksförhållanden bästa resultat

Harald Hammer:

Världens raraste blomma

Franklinia kallas den. En gång i mitten av sjuttonhundratalet hittades den i Georgias urskogar av lungsjuke John Bartram, men har sedan aldrig mera återfunnits.

Amerikas inre var vid denna tid ännu tämligen okänt. Den obrutna vildmarken började redan ett par mil innanför kustremsan. Men stockar av plataner, cypresser och gummiträd, som kom flytande med floderna berättade om en outforskad värld av jätteträd. Men fick höra sannsagor om grottor, där fiskar och insekter var blinda i det eviga mörkret, om furukransade sjöar, där snövita svanar flöt som sago-fåglar på vattnet, och om en äng, stor som tsarens rike, där vilda nötkreatur i hjordar på tusen och åter tusen stampade tills marken skalv.

Vid denna tid gick den unge kväkaren, John Bartram, och plöjde sin brutna teg i närheten av Philadelphia. Många gånger hade han fångats av sagornas tjusning, och ofta hade han varit nära att släppa sitt lilla jordbruk för att följa sitt hjärtas röst. Men plikterna mot de sina höll honom fast.

En dag kom han under en vilopaus att helt förstrött plocka sönder en tusensköna. Bit för bit dalade de tunglika blommorna. (Det vi vanligen kallar en blomma, är som bekant flera, när det gäller s. k. korgblommor) till marken, och långsamt började John fundera närmare över det föremål han förstörde.

Flera dagar efter denna lilla händelse fullgjorde han sina åligganden som i dvala, ty tusenskönans detaljer lämnade honom ingen ro. Och ju mera han funderade dess virrigare blev hans hjärna. Bartram var nämligen ingen studerad karl. Han kunde endast med yttersta möda skriva sitt namn och knaggligt stava sig fram i en enkel bok med stora och rediga tryckbokstäver.

Ett var emellertid klart för honom. Han måste få veta mera om blommor. Och slutligen övervann han sin motvilja för Philadelphias syndfullhet, sadlade en häst och red till staden. Eftersom han inte visste vad han skulle begära av bokhandlaren, berättade John helt enkelt historien om tusenskönan, och den snusförnuftige gamle bokmalen gav honom en botanisk avhandling på latin och tvingade honom därigenom att även köpa en latinsk grammatik.

Sedan började en strävsam tid för den okunnige Bartram, som naturligtvis inte hade en aning om latin och aldrig ens hört talas om grammatik. Men med litet hjälp av en äventyrlig och avdankad prästman, gjorde han emellertid snart så stora framsteg, att han kunde börja botanisera på sina ägor med hjälp av boken. Denna behandlade dock endast engelska växter, varför svårigheter av en helt annan art inställde sig. John hade dock både energi och en förunder-

lig "näsa" för botanik. Han gick från klarhet till klarhet, började snart klassificera växterna och döpa dem efter sitt eget huvud, och ett par år senare inledde han korrespondens med Europas främsta vetenskapsmän, bl. a. svensken Linné, som Bartram försedde med mycket värdefullt material från Amerika. Linné kallade också Bartram för världens störste "naturlige botanist".

I sin hustru Ann hade också Bartram en utomordentlig medhjälperska. Hon led och försakade med honom under den första, svåra tiden på den vetenskapliga banan, och förgyllde hans senare, bättre dagar, då broder Franklin och broder Washington ofta besökte honom i hans egenskap av naturforskare och filosof.

Ja, John Bartram blev verkligen en av den tidens store på området. Han försåg all världens lärde, botaniska trädgårdar och samlingar med vad det stora landet i väster kunde bjuda av förut obekanta ting. Men det var egentligen om upptäckten av den raraste blomman jag skulle berätta.

Bartram befann sig, som sagt, på en exkursionstur i Georgias skogar. Efter en strävsam dag, som nästan pumpat all luft ur hans stackars trasiga lungor, stod han plötsligt framför ett träd i full blomning. Blommorna liknade mest kamelior eller teblommor. Aldrig hade han sett något sådant förut och kunde därför inte heller bestämma det. Han förde emellertid i triumf hela trädet till sin trädgård utanför Philadelphia, och döpte det till *Franklinia* för att hedra broder Benjamin.

Detta egendomliga träd blommar på hösten och tillhör en tropisk och orientalisk familj, men det gåtfulla är, att det sedermera aldrig återfunnits i vilt tillstånd. Vetenskapsmännen har finkammat både tropikerna och orienten, vandrat av och an längs Alatomabas stränder, och många gånger har de utropat: "Eureka! Eureka!" Men alltid förhastat, och om någonstades dessa underbara blommor öppnar sig

(Forts. å sid. 16)

ÄVENTYR I ISÖKNEN

Att en begravningsentreprenör ger sig ut som ishavsforskare hör väl till ovanligheterna. Mr Joseph Lilly från Desomines i Iowa kan emellertid göra anspråk på titeln ishavsforskare, trots att hans "civila" sysselsättning knappast låter ana något sådant. Han är nämligen innehavare av ett krematorium eller balsameringsverkstad. Tack vare detta sitt yrke kunde emellertid den originelle amerikanen åren närmast före kriget förverkliga de önskingar som bränt i hans ådror sedan barnsben: nämligen att få resa jorden runt och se länder och folk. Mr Lilly är också vid det här laget en vittberest och erfaren herre, som skådat döden i vitögat en också på annat sätt än hemma i balsameringsateljén. Han har varit litet varstans i världen men allra mest har polarthavet lockat honom.

Med det från Andréedagarna och Vitöexpeditionerna sommaren 1930 välkända ishavsfartyget "Isbjörn" har mr Lilly bl. a. gjort en fångstexpedition runt Västspetsbergen. Denna färd kom att bjuda på både spännande och tragiska poänger.

Efter tre dagars färd hade "Isbjörn" med sin 15 mans besättning nått upp till Storfjorden intill Sydostlandet, eller Edgeöya på Spetsbergen, där man passade på att komplettera sitt proviantförråd med 400 sjöfågelägg. Isen och den på dessa breddgrader vanliga dimman stängde vägen såväl i Freemansundet som i Heleysundet och därför måste fartyget stäva söderut igen och runda Edgeöya för att via Olga-sundet nå upp mot Nordostlandet, den kargaste och mest otillgängliga delen av ögruppen. Det var här som mr Lilly fick vara med om att skjuta sina första sälar och isbjörnar.

Och att isbjörnsjakt aldrig saknar spännande moment kom mr Lilly ganska snart underfund med. Isbjörnen är så sällan i tillfälle att se människor att han helst vill nosa på dem innan han företar sig något. Nosandet innebär som regel livets förlust för endera parten, i flesta fall för nalle själv, behöver väl knappast understrykas.

Mr Lillys första björn beslöt sig emellertid för att vända innan han hunnit snusa på den amerikanske jägaren. Denne satte efter rymlingen men måste hastigt retirera när isbjörnens mod plötsligt återvände. Så där sprang paret fram och tillbaka ett slag och lekte "rymmare och fasttagare". Till

slut fick emellertid mr Lilly tillfälle att sikta och den vitanen stupade för ett välrättat skott just innan han skulle försvinna ner i en vak.

Sedan gick färden vidare för expeditionen. Man fortsatte upp förbi Nordostlandet, på väg till Ulveneset för att hämta två fångstmän, vilka ensamma övervintrat två år å rad i och för fångst av polarräv och säl. Deras hem under de två åren hade utgjorts av en liten hydda, 12×15 fot stor. Den ene var svensk och hette Gustaf Lindquist, den andre norrmann och hette Anton Einarsen, båda bosatta i Tromsø.

När "Isbjörn" närmade sig stranden kunde man i kikaren se att taket på hyddan var borta och man började ana det värsta. Farhågorna besannades också. I hyddan påträffades de båda männens lik, överhöljda av snö. Hur de mött döden var svårt att utröna. Einarsen låg i sin koj iförd endast underkläder omsvept av en filt. Han hade av allt att döma sovit när döden kommit. Lindquist däremot påträffades fullt påklädd liggande på hyddans golv. Runt omkring lågo ett stort antal rävskind kringströdda, fullkomligt sönderslitna, vilket tydde på att isbjörnar hälsat på i hyddan. De sista anteckningarna i fångstmännens dagbok talade om en fruktansvärd sydostlig snöstorm varför det är troligt att det var ishavsvinden som med hela sin styrka tagit struptionen på de två männen och kramat musten ur dem.

Isbjörns-expeditionen iordningställde nu två kistor och dagen därpå begravdes de båda männen. Medan snöbyarna piskade den lilla gruppens ansikten och stormen röt och tjöt i fjällen lades kistorna i den frusna jorden och övertäcktes sedan med stenblock på polarmannavis. Mr Lilly förrättade jordfästningen så gott han kunde erinra sig ritualen och läste en bön. Sedan stämde han upp en psalm och de norska fångstmännen stämde in i sången med sina lungors hela kraft för att överrösta stormens dån.

På graven reste de sedan ett kors på vilket de ristade de omkomnas namn. Och så lämnade "Isbjörn" Ulveneset medförande Linquists och Einarsens få tillhörigheter att överlämnas till de anhöriga.

Inkomna i Hinlopen landsattes två män på en ännu odöpt ö, där de skulle övervintra för att idka fångst. Uppe i Wah-

Fast i packisen.

Sommardag i isöknen.

Isbjörnar på Spetsbergen.

Fångstskepp i skruisen.

lenbergsbukten på Nordostlandet landsattes ytterligare två män vilka så småningom skulle ta sig fram över det ödsliga landets fjäll och vidare till Ripefjorden på norra sidan.

Under färden i norra Hinlopen gick fartyget på grund och blev sittande i tre dagar utan möjlighet att ta sig från platsen. Situationen började te sig förtvivlad när räddningen uppenbarade sig i form av en omotiverat stor våg, som helt sonika lyfte hela skutan av stenen.

Alldeles i närheten höll en ny tragedi i likhet med de två ihjälfrusna fångstmännen att få sin epilog. På stranden såg man plötsligt genom kikaren en ensam fångstman. Det visade sig vid närmare undersökning att hans matförråd och ammunition var slut sedan tre veckor och att han sedan livnärt sig på lite mjöl och vatten som han kokat samman till en slags gröt. Han hade tillhört en liten österrikisk forskningsexpedition men blivit lämnad kvar där uppe på Nordostlandet medan österrikaren ensam fortsatt till Kingsbay på Västspetsbergen. Anledningen till att fångstmannen lämnats kvar ville denne inte yttra sig om. Livet häruppe på polarkalotten låter människorna se på saker och ting på ett annat sätt, och när denne fångstman teg så var det det kanske för att slippa blotta en tragedi av rent psykiskt slag. Dylka tragedier äro inte sällsynta i trakter där kamratkänslan kan sättas på de mest fruktansvärda och nervpåfrestande prov under trycket av självbevarelsedriften. Inte med en min förrådde den räddade någon sinnesrörelse när expeditionen återförde honom till livet. Isviddernas stora tystnad smittar av sig även på de levande.

Efter att ha färdats kors och tvärs i fjordarna på nord-sidan av Västspetsbergen, varunder ytterligare några fångstmän landsattes, anlände "Isbjörn" till Norsköarna, vilka ligga inte långt från Danskön och Amsterdamön. Danskön är mest bekant som den plats där Andréé och hans följeslagare startade med "Örnen" mot polen. På dessa små öar häcka miljoner ishavsfåglar såsom alkeungar, tejstar, havshästar, borgmästare, ismåsar och lunnefåglar.

Här var nu expeditionen som bäst i färd med fångsthåvarna och jaktbössorna när de påträffade lämningar av något som skulle kunna kallas Spetsbergens storhetstid.

Plötsligt stod man inför något makabert, en "kyrkogård" eller begravningsplats där cirka 250 kistor med knappt förmultnat innehåll lågo spridda över markytan. Det var benen av tyskar fallna i strid någon gång på 1600-talet som vilade i den frusna orden. Dylka kyrkogårdar erbjuda en fruktansvärd syn. Kistorna komma upp till markytan på grund av köldens inverkan på jordlagren och multna först sakta sönder i den bakteriefria luften. Att gräva ned dem igen är ett ganska lönlöst företag. De komma uppstickande igen efter några år. Det är som om detta sterila land, med fjälltoppar över 1,000 meter höga och där endast några små bleka tvinande exemplar av saxifråga och andra arktiska representanter för floran föra en kort tillvaro, icke ens ville behålla de jordiska kvarlevorna av människan utan stöter dem ifrån sig.

H. K.

Världens raraste blomma

(Forts. fr. sid. 14)

mot vinden när hösten kommer, så vet ingen var det är. Och blott i ett fåtal trädgårdar växer sticklingar från Bartrams ursprungliga träd.

Några större rikedomar kunde aldrig Bartram samla, men varken han eller Ann åtrådde materiella fördelar. De var fullt nöjda med sin stuga och den underbara trädgården, som numera utgör en del av Fairmont park i Philadelphia. Ömsom har de vårdats ömt och ömsom vanvårdats. Det senare dock i förgången tid. Numera känner varenda Philadelphia Bartrams och är stolt över dem. I trädgården växer ännu ett par träd som Bartram planterat och i stugan står

allt på sin plats som förr. Men det är ändå som om ett ställe där ingen bor längre, ingen lever, oundvikligt förfaller, trots den ömmaste omvårdnad. Det hela blir till ett dött museum, där man kan titta i Anns vackra porslinskåp, men ingen dricker längre te i hennes koppar, och från rummen ljuder inte längre de kära rösterna. Där förs inte några filosofiska och vetenskapliga samtal. De stora andar, som gav liv åt stugan och trädgården har för länge sedan gått in i den eviga vilan. En Humboldt, en Alexander Wilsson, en Audabon.

Det enda som verkligen lever vidare är den underbara Frankilinian, som i sena höstdagar alltjämt slår ut vackra blomkalkar i någon enstaka trädgård, där den vårdas ömt och inte säljes för en million. Se, det är världens raraste blomma.

Ove Ekelund:

NÄSTA LÖRDAG

A-L

Albert och Greta stod och tittade in genom rutan till en liten enkel juvelerareaffär.

Den låg vid en tvärgränd till en bakgata, och om det någon sällsynt gång hände, att en kund förirrade sig dit, så inte berodde det på ägaren, så mycket är då säkert.

Ty han ansträngde sig inte det minsta för att göra sitt klenst sorterade och betänkligt gammalmodiga lager lockande för folk, som gick förbi. Den avflagnade glasskylten över dörren var så gott som oläslig, och belysningen i det odammade fönstret ombesörjdes av en ensam, vemodigt flämtande gaslåga, som liksom i ren distraktion glömde sig kvar i radions, filmens och bildtelegrafins rastlösa och bullersamma tid.

Men bland antikverade berlocker, urmodiga kravattnålar och osäljbara armband låg en hög förlovningsringar, skenbart ditslängda av en slump. Och det slarvigt artistiska, det sorgglöst tillfälliga i denna rörande detalj var det enda, som vittnade om att affärsinnehavaren åtminstone inte fullt konsekvent blundade för nödvändigheten av att följa med sin tid.

Albert och Greta blev ganska länge stående utanför fönstret, hypnotiserade av denna flotta syn. Slutligen sade Greta halvviskande och liksom mera för sig själv:

— Tänk, Albert, om vi ändå kunde köpa oss ett par!

Albert svarade inte. Han tyckte, att det där var mycket fånigt sagt. Greta visste mer än väl, att just nu var det inga tider att köpa förlovningsringar i. Kan man skrapa ihop slantar till en smula kött på knogarna, så får man sannernigen vara både glad och tacksam.

Men ändå stack det honom. Gretas obetänksamma tanklöshet sårade hans fåfänga, och med ens såg Albert i ett obarmhärtigt klart ljus hela den trista bilden av sin egen otillräcklighet.

Andra flickor får konfekt, parfym, teaterbiljetter, silkesstrumpor och förlovningsringar av sina pojkar. Men under de sista, tre månaderna hade han inte kunnat presentera Greta något gentilare än en liten svart tygkatt, som kostade 50 öre på Idunbasaren, med jamande och allt.

Greta, som insåg att hon sårat Albert, försökte dra bort honom från fönstret. Men han stirrade envist på den lilla guldglimmande drivan av förlovningsringar, och i hans öron ekade hennes ord:

— Tänk, Albert, om vi ändå kunde köpa oss ett par!

Greta älskade Albert mer än någon annan man på denna jord, och hon läste hans tankar som om de stått tryckta med jättebokstäver på en löpsedel i ett cigarrbodfönster.

— Förlåt! viskade hon olyckligt.

Men Albert hörde inte på. När hon äntligen fick honom med sig, vände han sig om, pekade med ett långt, blekt finger på juvelerareaffärens dörr och mumlade föraktfullt:

— Ett sånt löjligt gammalt lås!

Det kan man öppna med en pennkniv!

II.

På slaget sju kom Greta upp. Då hade Albert smyckat lägenheten som till fest.

Gardinerna var nedrullade både å gårdssidan och gatan. På köksbordet stod en blommande begonia i kruka på den rena linneduken. Över tamburdörren hängde en grön girland med stora, röda pappersrosor. Och i rummet med högtalaren, kammarorgeln under palmen och de många amatör-fotografierna på väggarna brann det ljus i alla stakar.

— Morsan är hos morbror Axel i Enskede, upplyste Albert med en vårdslös handrörelse. Hon kommer hem på söndag kväll. Stig in och känn dig som hemma!

Greta hängde tyst av sig hatt och kappa och gick långsamt ut i köket. Alldeles innanför dörren blev hon stående och stirrade förvånad på Albert, som febrilt ordnade glas och flaskor och en ask med cigaretter.

Plötsligt sköt han alltsammans ifrån sig och gick bort till spisen. Han myste över hela ansiktet.

— Nej, nej, mumlade han hemlighetsfullt. Först ska vi dricka kaffe, du och jag! Med många sorters kakor —

Greta sjönk tungt ned på den vita pinnstolen, som Albert satte fram. Hennes mun gapade så att de jämna tänderna blänkte i ljusskenet.

— Har du vunnit på lotteri, Albert? viskade hon andlöst. Han såg mystisk ut och skakade på huvudet.

— Eller fått ära farbror Karl?

— Bättre upp! nickade Albert och körde självmedvetet händerna i byxfickorna. Jag fick ett jobb i fredags!

Greta kände, hur något, som ville ta sig utlopp i varma, rörda ord, bara satte sig på tvären och blev till hårda, osväljbara gryn i halsen på henne.

— Det är väl ingenting att böla åt! menade Albert, som stod med ryggen åt henne, nedböjd över kaffekokaren.

Så plockade han fram ett rågat kakfat ur hörnskapet, slog upp i kopparna och räckte henne sockerskålen.

Greta tuggade och tuggade.

— Ett jobb! Ett jobb! sjöng det jublande i hennes hjärta.

— Nattvakt på ett partilager, kompletterade Albert sin förklaring och slog koppen full med grädde. Svarade på en annons. Hundratjugofem i månaden. Det kan man kalla flax, va?

Greta som var halvkvävd av rörelse, fick inte fram ett ljud, så gripen var hon. Albert måste riktigt truga henne.

Efter kaffet vred han på lördagsbalen i högtalaren och fyllde vin i glasen. Han nickade och skälade och drack i botten i ett enda drag.

Greta såg förvånad på honom.

Hon tyckte, att han inte var sig lik i kväll. Han rörde sig med oväntade, nervösa rörelser och skrattade forcerat. Plötsligt stoppade han på en gång tre cigaretter mellan läpparna och tände dem i tur och ordning.

— Nej men Albert! ropade Greta alldeles ifrån sig.

— Skål, min unge! skrattade han, Du ser dyster ut. När man är dyster, ska man dricka!

Men Greta bara läppjade på det söta, starka, säkert ganska dyra vinet. Hon lutade huvudet i händerna och började fundera.

Om Albert hade fått ett jobb i går — hur kunde han då redan i dag ha råd att köpa alltihop det här? Vin, cigaretter, pappersgirlander, många sorters kakor! Hur kunde Albert gå i land med det — Albert, som aldrig fick ett öre av sin snåla mamma och som på tre månader bara skänkt henne en löjlig liten leksakskatt?

Greta skulle förfärligt gärna velat fråga honom det. Men det var något, som liksom hindrade henne. Hon visste inte, vad det var. Det kändes så underligt. Hon kunde inte få ett enda ord ur munnen.

— Kom nu! befallde Albert.

Han tog henne med ett fast grepp om axlarna och puffade henne ganska omilt före in i rummet. Så stängde han raskt av högtalaren och ropade medan ett högtidligt uttryck spred sig över hela ansiktet:

— Blunda, Greta!

Greta, som stod framför honom, slöt långsamt ögonen. Då kände hon hur något kallt, som ändå brändes, hastigt trädades över ringfingret på hennes vänstra hand.

Och med en besynnerlig, mässande röst mumlade Albert:

— Nu har jag gjort dig till min fästmö inför Gud.

Gud? Gud? Albert, som var en sådan hedning, talade om Gud!

Forskande såg hon honom rakt in i ögonen. Då upptäckte Greta, att allra längst där inne i det ännu mycket formlösa och ofullkomliga, som föreställde Alberts stackars själ — där var det något, som förskrämt vek åt sidan, som darrande gled undan, som likt en odygdig skolpojke skuldmedvetet sprang bakom hörnet för den blick hon gav honom.

Blek av ångest drog hon av sig den alldeles för stora ringen, slängde ifrån sig den på högtalarens platta, blanka mahognytak och sade långsamt och med stark betoning:

— Blanda inte in Gud i den här saken, Albert Han är alldeles för stor.

Albert låtsades inte höra. Han skrattade nervöst och hällde upp i glasen. Greta sköt sitt orört ifrån sig och sjönk ned på skrivbordsstolen.

— Det drar från fönstret. Kom och sätt dig här istället! sade Albert ivrigt.

Och med flata handen slog han på soffkudden så dammet yrde.

Greta svarade inte. En förfärlig ångest grep henne.

Albert ville till varje pris ha bort henne från skrivbordet. Han log ansträngt och kom släpande med en fåtölj.

— Ryggstödet kan fällas bakåt på den här, mumlade han. Man kan sova i den om man vill.

Men Greta hade inte minsta lust att sova. Hon stödde huvudet med båda händerna, blundade hårt och tänkte, tänkte, tänkte —

Plötsligt strök hon sig över pannan och viskade:

— Ge mig ett glas vatten: Jag mår inte riktigt bra.

Albert störtade ut i köket. När han kom tillbaka, hade Greta redan öppnat skrivbordslådan.

Där låg alla ringarna från juvelerareaffärens fönster. En hel liten driva av klart guld blänkte emot Gretas stela blick ur djupet av den smala, vita skrivbordslådan.

Albert, som i detta ögonblick kom in i rummet, tappade förfärad vattenglas.

— Sätt dig! kommenderade Greta.

Apatiskt, likt en, som redan fått sin dom, sjönk han ihop på det kalla värmeledningselementet under fönstret.

Utan att se på honom frågade Greta:

— Säg, Albert — varför gjorde du det här?

Albert rörde ömkligt svagt på högra handen.

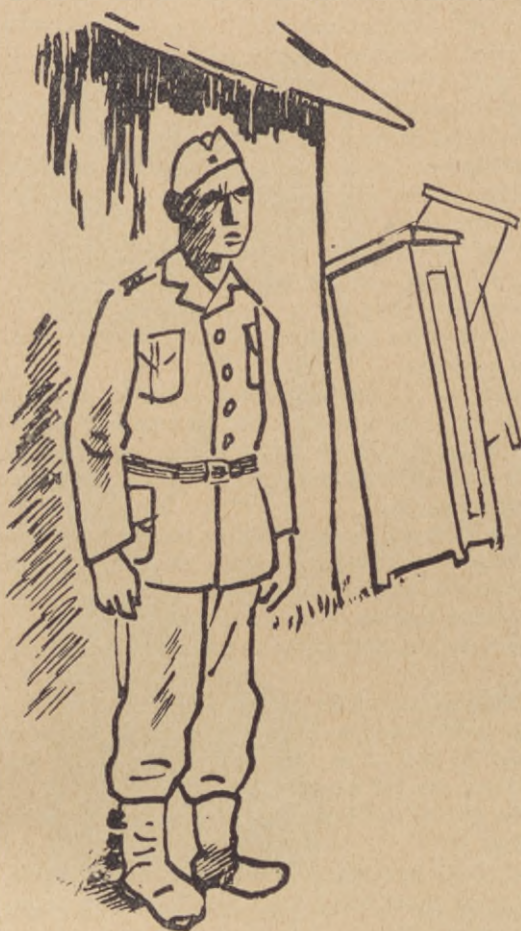
— Därför att — mumlade han — därför att —

Han tystnade, teg länge och frågade sedan trotsigt:

— Kan inte jag också begära lite glädje av mitt liv?

Greta skakade allvarligt på huvudet.

Caleb J. Anderson:

RÄTT MAN PÅ RÄTT PLATS

Kaptenen höll inne hästen framför kompaniet, löjtnanten kommanderade giv akt och lämnade av.

— Goddag kamrater! röt kaptenen.

— Goddag kaptan! svarade kompaniet, och sen lunkade hästen ut genom regementsporten med kaptenen, och kompaniet var redo för dagens arbetsuppgifter, som löjtnanten meddelade kort och militäriskt.

Furir Svenson tog befälet över en grupp på tjugo man, som avdelats till handräckningstjänst hos förrådsförvaltaren.

— Ni ska, sade förrådsförvaltaren, flytta dessa filter modell 1909 från magasin A till magasin B. Dessutom ska de skåp av modell sexton som står i gymnastiksalen flyttas till magasin E vid Västra fältet. Dessa tio man tar hand om skåpen och de övriga tar hand om filtarna. Furiren övervakar arbetet och ser till att det blir ordentligt gjort.

— Ja, löjtnant, skrek furiren och kommanderade givakt.

— Pettersson tar befälet över denna grupp, sa furiren och pekade med handen som Karl XII. Ställ upp mannarna på linje och marschera till gymnastiksalen. Olausson tar befälet över de övriga och beger sig till magasin A, vilket är det stora röda magasinet därborta. Ställ upp mannarna på linje och marschera. Jag kommer strax efter och ser till så ni får rätt filter.

De marscherade och den nitiske Olaussons kommandoröskade i magasinslängorna en lång stund efter det de gett sig i väg.

Petterssons tio medelålders beredskapare släpade skåp från gymnastiksalen till magasin E vid västra fältet, Olaussons bar filter från magasin A till magasin B. Furiren inspekterade så fort han hann och rökte däremellan en cigarr.

Petterssons mannar svettades och fick blåsor i händerna, ty de hade inkallats dagen före och hade ännu inte erfårit soldatlivets konditionsstärkande välsignelse. Skåpen var inte heller lätta eller lätthanterliga, och ingen av Petterssons mannar var tyngdlyftare eller ölutkörare, utan bara magra och gänliga kontorister eller knubbiga och rödpussiga småhandlare. Två av de senare, som i princip var entusiastiska fosterlandsförsvarare hade redan kapsejsat och satt på dikeskanten utmed Västra fältet och såg om sina fötter. Men de andra arbetade i sitt anletes svett, medvetna om att var och en borde göra sin plikt.

Också Olaussons mannar fyllde sin plikt och bar filter från magasin A till magasin B, och naftalinet som Kronan äger i översvallande rikedom, letade sig in vid deras halslinningar, när de lyfte filtpackarna på axeln, och stack och kliade längs hela överkroppen och särskilt kring miljan, där svängremmen hindrade det att falla vidare. Men ingen svor och ingen klagade, fast arbetet var tungt för dem, då de var vana att sitta och knäpa med siffror eller stå och väga såpa eller socker. En och annan tänkte väl på, att han hade varit tvungen att slå igen sin butik eller att han behövdes på kontoret, men soldater gör sin plikt. I tider som

dessa måste en god medborgare först och främst tänka på plikten mot fosterlandet. Sverige väntar att varje man gör sin plikt, som kaptenen hade travesterat lord Nelson, då han mottog dem.

Arbetet gick sålunda undan, d. v. s. vana flyttkarlar skulle bara behövt halva tiden eller knappt det för att utföra det. När frukosten serverades var samtliga filter som funnits i magasin A i magasin B och skåpen som stått i gymnastiksalen stod i magasin E. vid Västra fältet, som låg minst trehundra meter från gymnastiksalen. Furiiren ställde upp sina mannar och avlämnade för frukost.

Efter frukosten meddelade han, att kommenderingen till handräckningstjänst kvarstod, ställde upp och marscherade ner till förrådsförvaltaren. — Majoren var här och gav order, sa förrådsförvaltaren, att filtarna ska naftalinbehandlas i magasin A, innan de överflyttas till magasin B, så nu får samtliga mannar hjälpas åt att bära över filtarna till magasin A från magasin B.

Soldaterna fyllde sin plikt; några hade kommit mer än 600 kilometer bortifrån för att fylla den. Man bar tillbaka filtarna från magasin B till magasin A, och naftalinet kliade och stack, när man bar dem, och lade sig i en ring kring midjan, där svängremmen hindrade det att falla vidare. Men man svor inte och klagade inte. Man gjorde sin plikt, som man bör göra i allvarstider. De var allesammans enkla män, kontorister och småhandlare, och de var medvetna om sin plikt och gjorde den villigt. När det var tid att äta igen, var åter alla filtarna i magasin A.

— Efter måltiden ställer vi upp här igen. Höger och vänster om marsch, skrek furiiren och smet in på korpralsmänsen för att få en cigarett i lugn och ro.

— När ni har strött naftalin i filtarna, så bär ni dem tillbaka till magasin B, där de ska ligga tills de behövs, sa förrådsförvaltaren, när de återvände från matsalen. Furiiren får se till att det blir ordentligt gjort. Och de som var med och flyttade skåpen i morse följer mig. Det har kommit order att skåpen ska till snickarverkstaden för översyn. Det är den där byggnaden som ligger vägg i vägg med gymnastiksalen, där ni hämtade skåpen. Raska på nu och se till att det blir gjort.

Pettersson skrek givakt och gruppering på linje och helt om marsch, och om en stund kånkade de magra och gängliga kontoristerna och de knubbiga och rödpussiga småhandlarna med de stora tunga skåpen och pustade och svettades för att skåpen skulle komma till snickarn på översyn. De båda mannar som inte tålt förmiddagsstrapatserna hade till och med letat upp en dragkärna någonstans och forslade dubbelt så många skåp från magasin E till snickarverkstaden bredvid gymnastiksalen som de övriga. De kände sig lyckliga och tillfredsställda, ty för en skattebetalare är det roligt att kunna konstatera att staten är rädd om sina ägodelar.

Mellan magasin A och magasin B strävade medelålders beredskapare med tunga filtpackar på axeln. Naftalinet som Kronan äger i överflöd, sökte sig ner vid halslinningarna på dem och stack och kliade längs hela överkroppen och lade sig i ring kring midjan, och hos några som hade särskilt lätt för att svettas, blev ringen till en klibbig vit gröt. Men ingen klagade och ingen svor. Alla arbetade plikttroget, och furiiren inspekterade så fort han hann och rökte däremellan en cigarett. En och annan tänkte väl på att han behövt lämna sin butik eller att han behövdes hemma på kontoret, men

Nästa lördag (Forts. fr. sid. 18.)

— Glädjen kommer inte på det sättet, Albert, svarade hon stilla. O nej då — inte på det sättet! Men om man bara ger sig lite tålmod att vänta, får man allt —

Albert var en enda våg av tårdränkt ånger.

— Jag vill inte vara sämre än de andra, snyftade han upplöst. Det finns pojkar, som köper mycket flottare saker — fina aftonkappor, hattar från Paris och äkta pärlhalsband — åt sina flickor. Och när vi stod och tittade på de där ringarna i fönstret, då sa du, Greta —

— Då sa jag: tänk, Albert, om vi ändå kunde köpa oss ett par! Ja, ja, det minns jag. Ja, det sa jag.

Det blev en lång paus.

— Så egentligen var det kanske mitt fel, alltsammans, viskade Greta olyckligt.

Albert, som satt framåtlutad med ansiktet i händerna, hörde ett starkt prasslande ljud. Det lät som om någon hastigt hade skrynklad hop ett papper. Han reste sig häftigt och stirrade förskräckt på henne med sina svullna ögon.

— Vad gör du, Greta?

Greta hade virat en gammal tidning om de stulna ringarna. Nu rullade hon in alltsammans i ett skrynkligt, brunt omslagspapper och slog ordentligt snöre kring det hela.

Alberts händer darrade. Han var likblek i ansiktet.

— Vad tar du dig till, Greta skrek han. Vad menar du att —

Greta stack paketet under armen.

— Jag gör rent efter oss, svarade hon lugnt. Jag måste gå tillbaka med de här — ja, du förstår själv — det ska jag väl alltid klara upp på något sätt —

Albert såg ut som om han tänkte kasta sig över henne.

— Sätt dig!

Den blick, hon gav honom, tålde ingen motsägelse, och som en kuschad hund sjönk han tillbaka på det kalla värmeledningselementet.

— Ja, Greta — ja, då träffas vi som vanligt nästa lördag då!

Gretas läppar darrade häftigt medan det som eld strömmade igenom henne, att först nu förstod hon, hur oändligt mycket han betydde för henne.

Nästa lördag —

Med oerhört smärtsam tydlighet kände hon, att för henne skulle det dröja länge som en hel evighet till dess. Men med en kraftansträngning övervann hon sin svaghet och svarade i nästan samma likgiltiga ton som han:

— Ja, Albert — ja — då träffas vi som vanligt nästa lördag då!

en soldat gör sin plikt. I tider som dessa måste en god medborgare först och främst tänka på fosterlandet.

När nästan alla filter återigen var i magasin B, kom det kontraorder från någon officer. Magasin B skulle användas för annat ändamål och filtarna måste fördenskull bäras tillbaka till magasin A så länge.

Tio medelålders beredskapare fyllde sin plikt och bar filtarna från magasin B till magasin A. Några hade rest mer än 600 kilometer för att bära filtarna mellan magasin A och magasin B och vice versa. Men ingen klagade och ingen svor. En och annan tyckte väl att det militära livet var en smula olikt det civila, men tröstade sig med att det är inte lätt för en civil att sätta sig i militära tankegångar. Det civila livet är så olikt det militära.

Ester Louise Gard:

Brudklädningen

Stämningen vid lunchbordet var minst sagt en smula tryckt. Greger kände sig skuldmedveten och hade svårt att möta Elins lugna, forskande ögon, och han hade därför förskansat sig bakom tidningen. Det var som hade hon sett rätt igenom honom, tyckte han.

Kvällen förut hade de varit bortbjudna och en underlig slump hade fört Greger tillsammans med Hedvig, henne som han en gång för länge sedan varit djupt förälskad i och drömt om att gifta sig med. Trots att hon visat en mer än lovlig lust för flirt och fladdrat hit och dit. Men slutligen hade det dock gått så långt som till brytning, och endast en kort tid efter gifte hon sig med en matematiklärare och försvann från staden.

Ända tills i går kväll hade Greger knappast ägnat henne en tanke, men hon hade fört gamla minnen på tal och rivit om i hans inre till dess han varken visste ut eller in. Då han berörde hennes giftermål svarade hon med en tragisk gest, som kunde betyda allt. Och hur det nu gått till, så hade de kommit överens om att träffas i hemlighet för att ostört kunna tala ut om gamla tider.

Elin hade lagt märke till deras förstulna ögonkast och anat en del, och då han i dag lade ned en särskilt noggrann omsorg på sin klädsel och dessutom iakttog en skygg tystnad, fick hon liksom bekräftelse på sina aningar.

— Du ämnar dig ut, sade hon frågande.

Han gav henne en snabb blick över tidningen och såg att hennes fråga åtföljdes av en lätt rodnad. Hennes rodnad irriterade honom, den rent av underströk att hon förstod mer än hon ville låtsas om. Och ändå satt hon där med ett lugnt

leende på läpparna och matade tvillingpojarna, som sutto i sina höga stolar på ömse sidor om henne.

— Du nämnde något om att det nya biträdet inte var kungsvant, det var därför jag frågade, fortsatte hon i samma lugna ton som förut.

Påminnelsen om att han försummade sin affär gjorde honom ännu mer irriterad. Han slängde ifrån sig tidningen och bröt ut:

— Affären brukar jag sköta . . . sköt du ditt.

— Joo . . .

Hans röst var så skarp att tvillingarna blevo skrämde och började skrika för full hals. Elin blev upptagen av att lugna dem och kunde inte svara. Greger ångrade sin häftighet och såg skamset ned i tallriken, undrade hur mycket Elin anade eller om hon endast var orolig över att han lämnade affären vind för våg. Och visst var det galet, måste han erkänna för sig själv. Alldeles uppåt väggarna galet. Han var inte heller alldeles säker på om han hade så särdeles stor lust att träffa Hedvig. Men han hade tigt henne om ett möte och måste väl gå för skams skull. Han såg oroligt på klockan och hade svårt att sitta stilla. Elin märkte hans oro och sade stillsamt:

— Du behöver inte vänta på mig, som du vet tar det alltid tid att mata bägge barnen.

Han tvang sig att sitta kvar vid bordet ännu en stund, satt där och såg på Elin och gjorde jämförelser mellan henne och Hedvig. Hedvig var vacker och kunde nog ha sina goda sidor, men hon var alltför opålitlig och förlorade dessutom i längden genom sin självupptagenhet. Elin var där-

emot av den rejåla, trovärdiga typen med fräknig trubbnäsa och kort överläpp. Inte vacker — men lugn och rar och framför allt trofast. En verklig kamrat i nöd och lust.

Han reste sig upp, tog ett hastigt adjö och gick.

De hade stämt möte vid Laduvikens brygga. Det var Hedvig som föreslagit det, dels var det en avlägsen plats där de inte behövde befara att möta bekanta, och så var den förknippad med gamla minnen från deras förlovningstid.

Hedvig var ännu inte kommen och han slog sig ned på en av bänkarna och väntade. På den motsatta bänken satt en ung kvinna och virkade medan hon höll ett vakande öga på ett par småflickor, som lekte litet längre bort. Det kom honom att tänka på tvillingpojkar där hemma, och att Hedvig också hade barn — som hon kanske försummade för hans skull. Han tyckte inte om att tänka på det.

Han såg på klockan och konstaterade att den var en kvart över den avtalade tiden. Det var så likt henne att inte passa tiden. Kanske hon rent av uteblev, det skulle även vara likt henne. I så fall vore ingen skada skedd, resonerade han. Ty vad skulle egentligen allt detta tjäna till . . . ? En kvart till kunde han vänta, inte en minut längre.

Men Hedvig uteblev inte. Där kom hon i alla fall. Hon var helt och hållet vitklädd, på långt håll påminde hon om en konfirmand. Förr i världen hade han tyckt om att se henne klädd i vitt, och det var väl det hon tänkt på. Det smickrade honom litet grand, men samtidigt kände han sig obehagligt berörd. Hon ville slå an på honom, hon skulle kunna bli efterhängsen. Han reste sig och gick henne till mötes.

— Har du väntat länge? sade hon ängsligt leende.

— Ähnej, tack för att du kom, ansåg han sig böra säga.

— Jag blev fördröjd, Algot kom oförhoppandes hem till lunch i dag. Jag förstår inte vad det tog åt honom. Tänk, om han anar något, tillade hon i en ton som hade tanken tjusat henne.

— Varför skulle han göra det?

— Säg det . . . han tittade så misstänksamt på mig.

De veko av vägen och sökte sig fram till gamla välkända stigar. Men det blev inte som han tänkt sig föregående kväll, nu och förr var inte detsamma. Han var fåordig och skämdes över det, försökte spela upp sig och drog henne intill sig.

— Tror du att Elin misstänker något? sade hon.

Han tyckte inte om att höra sin hustrus namn i hennes mun och blev allvarlig. Hon märkte det inte och fortsatte smått skadeglatt:

— Hon undrade väl vart du skulle gå.

— Låt oss inte tala om henne nu, svarade han med rynkad panna.

— Nej, du har rätt, nu ska vi glömma allt, svarade hon och smög sig kelsjukt närmare intill honom.

— Glömma . . . ?

— Ja . . . de som står i vägen för oss.

Glömma Elin och pojkarna — för hennes skull. Nej, just nu stodo de liksom livslevande framför honom. Blodfulla och varma. Och Hedvig — henne som han i går kväll känt en malande längtan efter att träffa så här på tu man hand, hon var något så överkligt. En blodlös docka med samma evinnerliga leende och tomt stirrande ögon.

— Hur dags måste du vara hemma? frågade han.

— Inte förrän fem.

Han såg i smyg på klockan och kvävde en suck. Hur skulle han få timmarna att gå? Han talade om brådskan i affä-

ren men tänkte mest på Elin. Försökte fundera ut något sätt att komma ifrån Hedvig så tidigt som möjligt utan att direkt verka oartig. För att hon inte skulle märka hur ointresserad han var, bjöd han till att visa henne en smula ömhet. En ömhet som hon tycktes vara tacksam över och vilket väckte hans medlidande.

Och timmarna sniglade sig fram medan de strövade omkring på måfå. De hamnade till sist vid en spårvagnshållplats. Medan de stodo på refugen och väntade på vagnen till staden, övervägde han med sig själv om han skulle föreslå ett nytt möte eller ej. Naturligtvis väntade hon sig det.

Plötsligt gav hon honom en knuff i sidan och viskade förskräckt:

— Titta, där kommer Vera. Oh, så förargligt!

Vera var en av deras gemensamma bekanta, och hon kom genast emot dem och hälsade. Det syntes att hon förstätt allt och att hon gladdes åt att få något att skvallra om. Med låtsad älskvärdhet frågade hon Hedvig hur Algot och barnen mädde, bad Greger att för all del inte glömma att framföra hennes hälsning till Elin. Just som spårvagnen kom nöp hon i Hedvigs klädningsärm och sade med ett mångtydigt leende:

— Jag ser att du sytt om din brudklänning, kära Hedvig. Vilken utmärkt idé, den ska jag minsann ta efter. Men vore jag som du, Hedvig, så lät jag färga den . . . i någon färg som håller med smutsen.

Medan hon pratat hade vagnen blivit fullsatt av sotiga kolarbetare, Hedvig och Greger ställde sig ute på plattformen. Vid nästa hållplats stego ytterligare några kolarbetare på, det blev trångt om utrymme och Hedvigs vita klädning kom i farligt grannskap med arbetarnas sotiga kläder.

Jaså, tänkte Greger, det var i sin brudklänning Hedvig gått att möta honom — en älskare. I den klädningen hade hon dock en gång stått vid altaret och lovat trohet i lust och nöd.

Hedvig skulle åt en annan stadsdel till och måste byta vagn. Medan de stodo och väntade på den, granskade hon sin klädning, som blivit åtskilligt solkig.

— Vi borde ha tagit en tidigare vagn, sade hon bekymrat.

— Du borde ha tagit en annan klädning, svarade han.

— Ja, vitt är så ömtåligt, sade hon utan att förstå vad som rörde sig inom honom.

Vagnen körde fram. Först då erinrade sig Hedvig att de inte gjort upp om ett nytt möte och sade brådskande:

— Var och när ska vi träffas härnäst?

Greger dröjde med svaret. Föraren pinglade med klockan och vagnen sattes i rörelse. Hon hade stigit upp på fotsteget och vagnen ökade i fart. Greger hann inte svara, och han såg besvikelsen i hennes ögon. Ett ögonblick greps han av ömhet och tänkte springa ifatt vagnen för att följa med ett stycke, men så med ens blev han sig själv igen och blev stående kvar på refugen. Och där stod han och följde vagnen med ögonen till dess den försvann om ett gathörn.

Hedvig var borta ur hans åsyn. Och så skulle hon försvinna ur hans tillvaro. Först nu var han riktigt säker på det. I morgon eller någon annan dag skulle hon tvätta sin solkiga brudklänning, den skulle hänga fräsch och fin på en galge medan hon drömde om ett nytt möte. Ähnej, fortsatte han sin tankegång, ett enda möte med det förgångna kunde vara nog. Hon tillhörde det förgångna och kunde aldrig förenas med nuet och framtiden.

Med en känsla av befrielse började han gå gatan fram, stannade utanför en blomsterhandels fönster och tittade. Så gick han in och köpte några blommor till Elin . . .

Ester Sjöblom:

HUR EN ROMAN BLIR TILL

Rubriken är något missvisande, men jag fritar mig dock från alla misstankar om bedrägliga avsikter. Den som härdat ut till slutet av detta opus kommer nog också att förstå hur det är fatt med mig. Mitt arma huvud är tomt som ett urblåst äggskal, och jag är troligen inte alls i stånd att skriva en roman — jag som hade ett så fint uppslag.

Den som girigt kastar sig över dessa rader för att få goda råd vid tillverkandet av sin berömda best seller bör därför lämpligen avbryta läsandet redan nu. Här finns nämligen ingenting att hämta för dig min lidande bror eller syster. Ja, några attraktiva, välsvavade och djupt kända klyschor ur min egen roman kommer förstas i det följande att skymta då och då. Dem skänker jag dig med varm hand. Men nu till själva saken.

I allmänhet tror folk att romanskribenterna måste leva under särdeles romantiska förhållanden, ha många förälskelser, begagna massor med stimulerande medel kanske rent av kokain. Har du till äventyrs läst Baudelaires hänfödda lov till haschischruset tror du inte längre, då är du absolut säker.

Baudelaire är emellertid bara det undantag som bekräftar regeln. Våra dagars författare är i allmänhet mycket ordentliga människor som väl passar in i vårt prosaiska samhälle. Ja, oss emellan sagt, tror jag att du skulle bli mycket desillusionerad om du råkade träffa din älsklingsförfattare.

Den som skriver allvarliga romaner är kanske en synnerligen humoristisk och glad sällskapsbroder, humoristen allvarlig och sur, snarstucken, intolerant och överhuvud omöjlig att umgås med. Han som skriver de underbara kärlekedikterna har troligen aldrig haft en förälskelse, och naturlyrikern kallar kabbelekan för smörblomma, när han möter den vid åstränderna.

Själv ser jag ut som en välgödd bondmora och anser, trots min makes ideliga rättelser — kanske just därför —, att det är syrsor som spelar från lövverket under månljusa augustikvällar.

Tills för kort tid sedan skrev jag dikter, men så flög den s. k. storhetsdjävulen i mig. Jag beslöt att försöka mig på romanskriveriets mera lukrativa konst. En gång ute i markerna kom jag plötsligt att tänka på gorillor och tyckte mig i fantasien se en stor, hårig gorillahane med armar som famnstakar. Den närmade sig under vilda rytanden, en bild av den primära urkraften utan hämningar eller andra civilisationens förbannelser . . .

Som i eldskrift stod romanen klar för mina ögon. Gorillan var hjälten och hjältingen jag själv, fast omskapad till en liten käck grönalundsbona av gängse filmsnitt. Det hela var ju en upplagd dundersuccés, lagom chockerande, lagom sentimental.

På hemvägen smälte jag om det hela till konst. Naturligtvis kunde inte hjälten vara en ful gorilla. Han måste förstås vara en vacker karl, men en karl från urskogen, en okultiverad jätte med en gorillas krafter.

Hemma satte jag mig genast till skrivmaskinen och började:

"Ho-o-o-ho, ho-o-oh . . .

Ugglans rop tonade så rysligt hemskt genom den tysta, mörka skogen, vars laviga furor mest liknade hemska troll i natt dunklet. Eufemia . . .

Just då skrällde väckarklockan från lägenheten under. Den ekade genom hela det lyhörda huset, och jag hörde hur hustrun på nakna fötter skyndade ut i köket. Strax efter kom maken, morgonsur och knarrig. Först när han gått till

jobbet kunde jag åter börja. Men den känsliga, spröda träden hade brustit. Jag måste börja filosofera om.

"Eufemia . . . Eufemia . . . Eufemia kände hur blodet stelnade i ådrorna . . ."

— Opp med dej ungrackare . . .

Det sista kom åter nerifrån, ty klockan hade under arbetets gång blivit halv åtta och sonen skulle i skolan. Som alla pojkar i den åldern hyste han ingen särskild kärlek till denna nyttiga institution. Det blev därför ett herrans oväsen där nere, och själv måste jag tänka på min egen dotter, som också skulle i skolan. Först framemot halvniotiden kunde jag åter sätta mig till maskinen.

". . . ådrorna. Skälvande kröp hon ihop under filtarna . . ."

— Mjau-u-u, mjau, lät det utanför dörren.

Jag öppnade och in rusade våra femton katter, hungriga som vargar. Och strax efter hördes min makes steg i trappan. Han kom in och satten en burk med grodyngel på bordet. Ur fickornas djup hävade han sedan upp diverse puppor och larver, underliga småblommor och gräs som skulle examineras, varvid jag måste hjälpa honom att upptäcka små mikroskopiska ståndare och andra igenkänningstecken. När detta äntligen var gjort, satte jag mig med en lättandens suck.

"Där låg hon och lyssnade till hjärtats slag . . ."

Men — vad nu? Nu stelnade faktiskt blodet i mina ådror. En papperspåse, som min make ställt ifrån sig på bordet började plötsligt röra på sig.

— Vad har du i påsen?

Han bara skrattade, tog och vecklade upp påsen, medan han försiktigt kände utanpå. Så stack han ner handen och halade fram en huggorm. En livslevande huggorm, som slingrade kring handleden. Usch!

— Jag skall bara ha den några dar, sade han "lugnande".

Nu var all arbetsglädje borta för flera timmar framåt. Vem kan arbeta med subtila romanmanus, när man har en huggorm in på sig. Tur i alla fall att vi inte bodde i Afrika, för då hade det väl varit en boorm eller kanske rent av en krokodil.

Framåt kvällen när ormen sov väl instängd i en pappkartong återvände inspirationen. Fingrarna löpte över maskinens tangenter som en mästerpianists i sextifjerdedelstakt. Ark lades till ark och snart var jag mitt uppe i självaskeendet.

"Eufemia tappade nästan andan vid hans famntag. Hon tyckte sig domna bort i en ljuv sällhetskänsla . . ."

Nu hade jag kommit till ett ytterst känsligt ställe. För säkerhets skull bad jag min make läsa igenom vad jag skrivit. Han blev förstas alldeles betagen. Grät hela sår av lycka över att ha en hustru som kunde skriva så vackert och äkta. Vi drömde oss bort i ett lyckoslott, som vi köpt för grova filmpengar, men så ryckte jag åter upp mig och fortsatte:

"— Jag vill ha dig, sade han. Du är min . . ."

"Det kändes som om urskogen själv hade talat till henne. Som musik från de milsvida skogarna . . ."

När jag kommit dit och just satt och sökte efter poetiska ord och haranger skar ett gällt barnskrik genom huset. Det lät som när de sticker femtio grisar på en gång. Frun mitt emot var i färd med att uppfostra sina ungar. Jag stålsatte mig emellertid och återknöt tråden:

"Varenda fiber i Eufemias kropp skälvde av lycka. Hon älskade en stark och ädel man, och han älskade henne tillbaka . . ."

— I roslagens famn på den blommande ö . . ., kom det plötsligt från ungarlarummet bredvid. Omusikaliskt, men med liv och lust, och samtidigt började husfadern där nere förhöra sonens läxor. Den förhoppningsfulles svar hördes inte alls. Men att de inte var över sig geniala kunde jag gott förstå av faderns utjutelser.

Detta fortsatte cirka en timme, under ideligt ackompanjering av en knytnäves dunkningar i bordet. Den timmen använde jag till att koka middag.

Så satte jag mig åter, tände en cigarett och sökte i rök-ringarna efter inspiration. Men när jag arbetat upp mig till en spröd och känslig stämning, satte en av våra rara katter smeksamt sina klor i mitt ben så att blodet sipprade ut.

Sedan var den dagen förstörd. Nästa morgon for maken till stan och dottern, som hade lov från skolan, skickades att hälsa på farmor. På så sätt blev jag ju alldeles fri och kunde arbeta av hjärtans lust.

Det började också lovande. Antagligen hade ett av litteraturhistoriens mest mästerliga romanavsnitt sett dagens ljus om inte sotarn kommit.

Han var dessutom en, vad man kallar, trevlig karl. Galant och pratsam. Medan han satt och rakade ur spisen talade han i ett. Om allt mellan himmel och jord, men mest om litteratur. Han såg förstås skrivmaskinen.

Han tyckte inte om ytliga människor. Folk som inte alls förstod vad de läste. Själv hade han alltid tyckt om att tänka, och vad han tänkte var alltid det rätta. Han älskade också musik. Inte jazz och sådant, utan klassiska saker, som Glada änkan, Dollarprinsessan o. s. v.

Nå, sotarn gick ju så så småningom, och jag började fingra på tangenterna:

Älskade . . . älskade . . .

Ja, jag kom ingen vart. Och så knackade det på dörren. Där ute stod en herre, som tog emot beställningar på efter fotografi utförda oljefärgsporträtt. Och när jag efter tre timmars heroisk kamp mot hans envishet äntligen skulle sjunka ner vid skrivbordet kom Kajsa.

I vanliga fall är Kajsa mycket välkommen, men idag önskade jag henne till världens ände. Sådant säger man ju förstas inte. Jag sade:

— Nej men se goddag. Det var minsann inte igår man såg till dig. Hjärtligt välkommen.

Och så kom surrpannan på. Vi bänkade oss vid bordet och pratvarnen kom igång. Vi tog heder och ära av alla vi kände under cirka två timmars tid. Sedan var det dags för Kajsa att gå hem och rusta mat åt Johan.

Ja, ungefär sådär förlöpte varje dag, och när jag kom till trehundra tionde arket måste jag ge upp det hela. Visserligen skymtade redan slutet. Boven i stycket hade fått sitt rättvisa straff, och den beständiga lyckan tycktes le mot de unga tu. Men ändå hade jag ohjälpligt kört fast. Vår svenska romankonst kommer aldrig att hugnas med mitt mästerliga manus.

Nu har jag istället mina funderingar på att skriva en bulleroman i en helt och hållet ny stil. Den skall heta "Lördagskväll i huset", och fullt naturtroget återge alla ljud och all som sker i huset mellan klockan tre em. och ett på natten. Visserligen blir detta inte precis någon lämplig läsning för konfirmander, men det blir i alla fall den första verkligt naturtrogna roman som tryckts på svenska språket. Om den nu trycks?

Gösta Höglund:

Ska vi gå hem nu?

De hade åkt slänggunga, spelat på hästar, puttat poletter i automaterna och stoppat sig fyrkantiga med glass och gräddstrutar. Efter berg och dalbanan lämnade de Tivoli, båda blöta i håret av den vådliga färden.

Klockan var sju på söndagskvällen. Höst i luften och hastig skymning. De röda, blå och gröna neonljusen flammade upp över torn och kulisser, när de kom ut på gatan med två brokiga jättekarameller, någonting att blåsa i och en lurvig liten teddybjörn i famnen.

Den länge var barhuvud, trettiofem år, hade luftig klädsel: en vit tennisskjorta öppen i halsen, grå flanellbyxor och bruna mjuka sandaler. Han kastade med huvudet så att den ljusa luggen fladdrade, makade på karamellerna och fick till slut upp sin pipa ur fickan.

Under gatlyktan stannade de.

Han stod med den brinnande stickan över piphuvudet, drog några snirkande bloss och tittade genom rökens på sex-åringens trubbiga, uppåtvända ansikte.

— Var det roligt? frågade han glatt.

Pojken nickade utan att le. De stod där och stampade och ville känna glädjen från nyss. Från uteserveringen kom musik, färgade lampor lyste bakom häcken, någon sjöng.

— Vill du åka hem? frågade han pojken.

— Nej! Jo, förresten . . . men du sa ju att vi skulle dricka.

Den länge ljusnade upp.

— Ja, svarade han ivrigt. Vi ska dricka två sorters saft och höra vacker musik. Första glaset kappas vi om. Blir det fint?

Han satte pekfingret på pojkens näsa. Knäpp-knäpp!

— Nå?

Pojken stod tyst och tänkte. För att glass och gräddstrutar blev jag ju bara törstigare av, och kall om bena, tänkte han. Om jag ska gå ensam, så . . .

— Fint, sade han högt.

De gick in genom portalen, satte sig vid bordet näst intill estraden och medan de väntade på att bli serverade, räknade de över tillgångarna. Två kronor och elva öre var kvar av ursprungliga tjugu. Två glas på man, knappast mera. Dricks och spårvagnspengar hem. Slut.

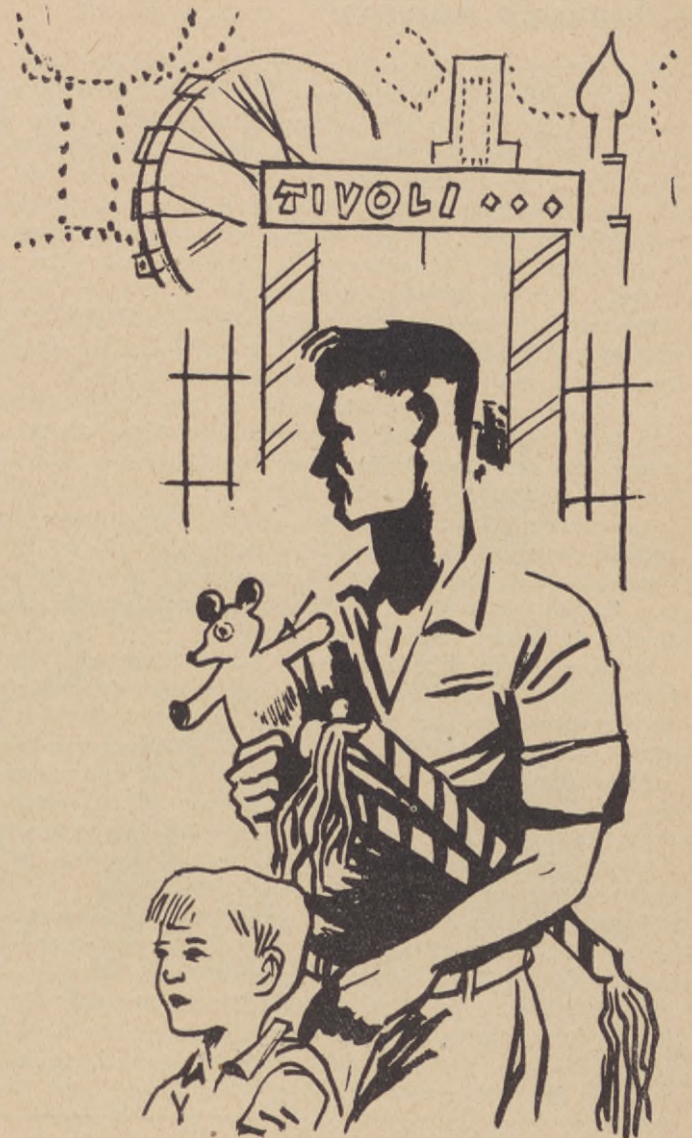
Saften kom på bordet, och över dem båda kom en stor tung trötthet. De glömde kappas om första glaset. Pojken bubblade och spillde, dinglade med benen och tittade under lugg. På bordet låg de brokiga jättekaramellerna, tut-tutan och teddybjörnen med tufts på örat. Han rörde dem inte.

Musiken spelade dämpat och mjukt. Det var en känd melodi. Saxofonisten reste sig och sjöng orden. Folk på trottoaren stannade, gästerna vid borden vände sig om, sorlet tystnade och i öppningen mot matsalen stod servitriserna stilla med brickan mot knäna, glömska av springet. Och nu . . .

. . . vår unga lyckas hem . . .

Den länge trevade efter asken och tände sin pipa med nästan omärkliga rörelser. Pojken hade druckit sin saft, nu satt han och bet i röret och tittade envist ner.

. . . och göra livet ljuvligt för varandra . . .

Sången dog bort i ett modulerande glissando. Flanörerna på gatan fortsatte sin vandring, servitriserna klirrade med porslinet, steg knastrade av och an över gruset, samtalen fortsatte och från Tivoli hördes skrällande musik.

Pojken lyfte sitt huvud.

— Jag tycker inte om saften, sade han skrikigt. Jag tycker inte om nånting. Varför ska vi sitta här, när jag ingenting tycker om? Varför?

— Men du ville ju . . .

— Nej! Jag vill gå hem. Genast vill jag gå hem. Jag tycker inte om hallonsaft. Ingenting. Inte glass heller. Tivoli är väldigt dumt.

Den länge svarade inte. Han knackade ur sin pipa i handflatan, ropade på servitrisen och betalade. På bordet låg sakerna från pilkastningen, lyckoståndet och pricka rätt. Teddybjörnen låg med benen i vädret och stirrade rakt upp med sina pärlögon. Pojken lät allt ligga kvar.

— Tänker du lämna dem här? frågade den länge.

— Jag tycker inte om dem. Inte ens björnen.

— Men om han fryser?

Ja, om han skulle frysa. Ligga där med benen rakt upp och frysa. Gör ingenting! Så kommer någon och tar honom. Nej! För det var i alla fall hans.

na och petade naglarna, kammade sig och rätade till slipsen. När allt detta var gjort tog han sin väska, steg ut ur badrummet och knackade på dörren till salongen.

— Stig in!

Direktören satt i en länstol och läste sin deckare.

— Nå, vad är det fråga om? sa han.

— Hr direktör, mitt namn är Gilbod, och jag . . .

— Ja, har ni gjort det ordentligt i badrummet?

— Ja, hr direktör . . .

— Är kran i ordning?

Gilbod hajade till. Sicken pedant, vad menade han . . .

— Det droppar inte från kran? fortsatte direktören.

Den stackars Gilbod bleknade och tog sig om näsan.

— Nej, visst inte, stammade han, men med direktörens tillåtelse skulle jag nu be att få visa . . . och han fumlade med väskan.

— Javisst, sa direktören, vad kostar det?

Gilbod hoppade till. Var gubben tokig . . . Ville han köpa hela lagret obesett . . .

I detsamma kom fru Ross hem.

— Har mannen varit här? frågade hon genom dörren.

— Ja, han är här, han är färdig, sa hr Ross.

Fru Ross tittade in i badrummet, varpå hon kom in och spände ögonen i Gilbod:

— Vad är ni för rörmokare? skrek hon — kran rinner ju fortfarande!

Det gick runt för den stackars Gilbod. Han stammade:

— Jag . . . jag är ingen rörmokare, jag är konstnär och jag har kommit för att visa direktören några av mina etsningar . . . man har sagt mig att direktören . . .

— Unge man, sa hr Ross, ni har kommit till fel person . . . det är min bror som intresserar sig för etsningar, han är också direktör, men han bor på Söder . . . bäst att ni hem söker honom.

Konstnären Gilbod bugade sig och beredde sig att avtåga. Då han var i dörren, sa direktören:

— Men säg mig, vad gjorde ni i badrummet?

Hur Gilbod än ansträngde sig, kunde han inte komma på något förnuftigare än att säga sanningen:

— Jag tvättade händerna. Adjö och tack så mycket.

Hr och fru Ross stirrade på varandra.

— Tydligt en dåre, sa fru Ross, det är hemskt att såna går lösa . . .

Plywood & Masonite ★ Wallboard Lamellträ, alla slag ★ Dörrar och luckor

Tila, den vackra masonitelack-
plattan för butiks- och
badrumsinredningar m. m.

FEUK & WILSON A/B

Karlavägen 10, STOCKHOLM
Tel.: 10 81 82, 20 53 28, 10 67 66

De Lungsjukas Riksförbund

Kocksgatan 15, Stockholm.

Tel. 41 39 99.

Ombudsman Frithiofs bost. tel. 51 26 95.

Red. Sandréns bost. tel. 40 69 93.

Kassör Hillers bost. tel. 49 60 96.

Konvalescentföreningar

anslutna till De Lungsjukas Riksförbund.

BLEKINGE LÄN: Konvalescentföreningen för TBC-lungsjuka i Blekinge Län, Box 95, Karlskrona. Ordf. Ragnar Andersson, Strömsberg, Spjutsbygd.

BORÅS: SÄLKO Södra Älvsborgs läns konvalescentförening. Korresp. Sam Johansson, Nelsongatan 4, Borås.

ESKILSTUNA: ELKÅ (Eskilstuna Lungkonvalescenter). Ordf. J. A. Åkerlund, Törnerosgatan 12, Eskilstuna. Tel. 348 36. Kassör Bertil Anderzon, Rosenfors, Skogstorp.

ESLÖV: Konvalescentföreningen för TBC-lungsjuka i Eslöv med omnejd, Box 107, Eslöv. Ordf. Thure Olsson, Eslöv.

FALUN: Konvalescentföreningen för Kopparbergs län. Korresp. Karl Jonsson, Box 21, Falun.

GÄVLE: Gävle Konvalescentförening. Ordf. Bertil Söderström, 5:te Tvärgatan 42, Gävle.

GÖTEBORG: Göteborgs Lungsjukas Centralförening, adr. Hertzia (Tel. 11 96 02). Expeditionstid: 10—13 och 15—17, lörd. 10—14.

HALLANDS LÄN: Hallands Läns Förening för Lung-Tuberkuloskonvalescenter. Ordf. John Höög, Engelbrektsгат. 7, Varberg. Tel. 12 26. Korresp., kassör och ombudsman Torsten Petersson, Lia. Tel. Fridhemsberg 76, postg. 27 43 44.

Sektioner: Södra Hallands sektion: Ordf. Carl Nyman, Slottsmöllevägen 64, Halmstad. Tel. 40 55; Mellersta Hallands sektion: Ordf. Gunnar Andersson, Olofsbolinjen, Falkenberg; Varberg m. omnejd: Ordf. John Höög (se ovan); Norra Hallands Sektion: Ordf. Nils Kristensson, Kullavik.

HÄLSINGBORG: De Lungsjukas Konvalescentförening, Trädgårdsgat. 19, Hälsingborg.

HÄRNÖSAND: Ängermanlands Lungsjukas Konvalescentförening. Ordf. Yngve Mattsson, Skeppsbron 1, tel. 23 37. Sekr. och korresp. Folke Aséll, Storgatan 31, tel. 15 42. Kassör Gerhard Andersson, Bollgränd 2, tel. 22 35. Postgirokonto nr 26 29 24.

HÖGANÄS: De Lungsjukas Konvalescentförening, Höganäs. Ordf. Nils Axén, Kullagatan 20. Sekr. Robert Dahlström, Allégatan 20.

JÖNKÖPING: Jönköpingsortens Konvalescentförening för TBC-sjuka. Ordf. Harald Westman, Mercuriusvägen 57, Jönköping.

- KALMAR:** Kalmar Konvalescentförening. Ordf. Carl Hellström, Ståthållaregatan 13. Sekr. Fru Alva Andersson, Drottning Margaretas väg 49, Kalmar. Månadsmöten första tisdagen i varje månad i Folkets hus.
- KARLSKOGA:** Konvalescentföreningen för lungsjuka inom Karlskoga med omnejd. Ordf. Bertil Krona, Riksbyggen nr 2, Aggerud, Karlskoga.
- KIRUNA:** Kiruna Konvalescentförening. Ordf. Josef Lundström, Kiruna, kassör Torsten Vikström, Steinholtsgat. 16, Kiruna.
- KRISTIANSTADS LÄN:** De Lungsjukas Förening i Kristianstads Län. Ordf. Martin Persson, Box 932, Hässleholm. Sekr. Elisab. Borg, Osby. Föreningsmöten hållas i april och aug. månader.
- KÖPING:** F. L. I. V. Föreningen Lungsjuka i Västmanland, Sektion Köping, Ordf. Alvar Rosen, Viktoriagatan 6 B. Tel. 891, kassör Anna-Lisa Torstensson, Schelegat. 17, Köping. Postgiro 28 14 60.
- LANDSKRONA:** Understödsföreningen för lung-tbc-sjuka i Landskrona stad. Expedition Fiskaregränden 31, Postfack 113, expeditionstid månd. och torsd. 19—20.
- LULEÅ:** Luleå Konvalescentförening ("Konscento"). Ordf. Göte Landström, Södra Strandgatan 27—29, Luleå. Tel. 23 61. Lokal A. B. F. Föreningsmöten hållas 1:sta söndagen i varje månad.
- LUND:** Konvalescentföreningen för TBC-lungsjuka i Lunds stad. Ordf. Folke Thörnberg, Exp. L:a Fiskaregat. 4 (Tel. 49 90). Expeditionstid: 12—14. Föreningsmöten hållas första tisdagen i varje månad kl. 6 å Wieselgrens minne.
- LYCKSELE:** Konvalescentföreningen Bången. Ordf. Arne Johansson, Vägsele.
- MALMBERGET:** Malmbergets Konvalescentförening. (Malkova). Ordf. Sixten Andersson, Österlånggatan 50, korresp. Sigmund Persson, Hermelin 159, Malmberget. Möten hållas andra fredagen i varje månad. Lokal Folkets hus C-sal.
- MALMÖ:** Understödsföreningen för Lung-tbc-sjuka i Malmö stad, Almbacksgatan 2 B, Malmö.
- MALMÖHUS LÄN:** Malmöhus Läns Lungsjukas Centralorganisation, Kamrergat. 3, Malmö.
- MEDELPAD:** Medelpads Lungsjukas Konvalescentförening, Folkets hus, exp. 3, Sundsvall. Ordf. Bengt Wedin, sekr. Nils Thelin. Exp. i Folkets Hus hålles öppen onsd. och lörd. 12—14. (Tel. 26 88).
- NORRBOTTENS LÄN:** Norrbottens Lungsjukas Centralförening. Ordf. Widar Östling, Box 518, Luleå 2.
- NORRFJÄRDEN:** Norrfjärdens Lungsjukas Förening. Ordf. Rudolf Persson, Sjulsmark, kassör Gustaf Öhman, Norrfjärdens.
- PITEÅ:** De Lungsjukas Konvalescentförening. Ordf. och korresp. Gerhard Karlsson, Box 723, Piteå. Tel. 17 30. Kassör Kjell Strandberg, Box 17. Tel. 10 08 eller 11 61, Piteå.
- SANDVIKEN:** Sandvikens Lungsjukas Konvalescentförening. Ordf. Ivar Persson, Västanbyg. 10, Sandviken.
- SIGTUNA:** Sigtunaortens Konvalescentförening. Ordf. Rich. Pettersson, Löfstaholm, Knivsta.
- SKARABORGS LÄN:** Skaraborgs Läns Konvalescentförening. Ordf. Lennart Åberg, Postfack 16, Skövde.
- SKELLEFTEÅ:** Norra Västerbottens Konvalescentförening. Ordf. Ragnar Svedberg, Kågevägen 12, Skellefteå.
- STOCKHOLM:** FLIS (Föreningen för Lungsjuka i Stockholm) Kocksgatan 15. Sthlm. Ordf. Felix Svensson. Expeditionen Kocksgatan 15 hålles öppen torsdagar kl. 19—21, måndagar och onsdagar 13—15. Tel. 40 65 71. Postgiro 15 99 30. Föreningsmöten sept.—dec. i H. S. B-salen, Flemminggatan 41, andra torsdagen i varje månad kl. 19,30.
- STOCKHOLMS NORRA FÖRORTER:** "Sako" (Förening för sanatoriekonvalescenter i Sthlms norra förorter). Ordf. Bertil Forsström, Vegagat. 33, Sundbyberg, tel. 28 36 21. Månadsmöten hålles i Folkets Hus C-sal, Sundbyberg i regel andra torsdagen i varje månad.
- SÖDERHAMN:** Söderhamns Konvalescentförening. Ordf. Karl Berglund, Åsbäcksgatan 12, Söderhamn.
- UMEÅ:** Konvalescentföreningen Lövsta, Umeå. Ordf. Harald Holm, Box 1836, Holmsund.
- UPSALA LÄN:** Upsala läns konvalescentförening. Ordf. Sven Lindberg, Svarthamn 27, Skutskär. Tel. Harnäs 165. Kassör Syster Karin Dansson, Ulleråkers sjukhus, Upsala. Tel. 384 35.
- VÄSTERBOTTENS LÄN:** Västerbottens Lungsjukas Centralförening. Ordf. Hilding Hedman, Hällnäs, Sanatorium, sekr. Alexander Andersson, Hällnäs Sanatorium.
- VÄSTERVIK:** Västerviks Konvalescentförening för tbc-sjuka. Ordf. Harry Druid, kassör och sekr. Ingvald Axelsson, Ö. Kyrkogatan 49, Västervik.
- VÄSTERÅS:** Västmanlands Konvalescentförening. Ordf. Folke Pettersson, Tomtebo 81, Hallstahammar, kassör Sixten Andersson, Statorvägen 5, Västerås.
- ÖREBRO LÄN:** Örebro Läns Patientförening. Postfack 92, Örebro. Ordf. Alfred Lindahl.
- ÖRNSKÖLDSVIK:** Norra Ångermanlands Konvalescentförening (förening för lungsjuka i Örnsköldsvik med omnejd). Ordf. Teodor Bodin, Box 860, Varvet, Örnsköldsvik, sekr. Erik Nordenkvist, Box 83, Ö-vik och kassör Erik Vestman, Box 56, Sundåsen.

På förekommen anledning

få vi påpeka att korrespondens rörande De Lungsjukas Riksförbund eller Tidskriften Status icke bör adresseras till någon av Förbundets funktionärer personligen utan till Förbundet, resp. tidskriften.

DE LUNGSJUKAS RIKSFÖRBUND.

Skärmbildsundersökning av hela svenska folket nästa år?

KOSTNADERNA BERÄKNAS TILL 4 MILJ. KR.

En allmän skärmbildsundersökning av svenska folket för att spåra upp tbc kommer att sättas i gång med början av nästa år, ifall ett förslag av medicinalstyrelsen godtas av regeringen. Enligt medicinalstyrelsens plan, som kommer att inlämnas till regeringen inom den närmaste tiden, skall undersökningarna börja i Blekinge län den 1 juli nästa år. Under de tre följande åren skulle det sedan bli undersökningar i övriga delar av landet.

Kostnaderna har beräknats till 4 milj. kr. Staten skall helt svara för anskaffning av apparaturen, medan landstingen skulle betala en tredjedel av driftskostnaderna. Nationalföreningen mot tuberkulos har erbjudit sig att bidra med 400,000 kr. till anskaffningskostnader. Undersökningen väntas komma att medföra ett starkt ökat krav på vårdplatser för tbc-sjuka.

Alla nyinryckande skärmbildas.

Skärmbildsundersökningen bör företas omedelbart efter inryckningen för att kunna undvika nedsmittning, framhåller försvarets sjukvårdsförvaltning i sina riksdagspetita. För nästa budgetår skulle försöksverksamheten bedrivas

i huvudsak efter följande linjer: Till inskrivningarna beordras en patrull om en röntgentekniker och en skärmbildssköterska under sammanlagt omkring 60 dagar för tjänstgöring vid vardera av sju inskrivningsområden. För undersökningar av nyinryckta värnpliktiga beordras 21 patruller för tjänstgöring under omkring 14 dagar var. För verksamheten erfordras 25 skärmbildsutrustningar. Då f. n. 13 finnas, behöva 12 utrustningar nyanskaffas för en kostnad av 84,000 kr. Under de tider instrumenten ej behövas för nämnda undersökningar, bör åtminstone en del av dem vara stationerad på vissa större förläggingsorter för att möjliggöra undersökningar av personal, som är i verksamhet där eller som inrycker på andra tider.

Allmän tuberkulosundersökning i höst i norra Bohuslän.

Svenska Nationalföreningen mot tuberkulos har för avsikt att i samarbete med dispensärorganisationen i länet anordna en mera allmän tuberkulosundersökning innevarande höst av befolkningen i Bohuslän. Undersökningen skall taga sin början i norra Bohuslän den 10 okt. och utföras med hjälp av Nationalföreningens skärmbildsbuss.

Många för de lungsjuka...

(Forts. fr. sid. 4.)

Även Konvalescentföreningen för Kopparbergs län har av Kopparbergs läns landsting erhållit ett anslag å 2,500 kr. till föreningens verksamhet.

Centralsanatoriet i Gävleborgs län skall byggas i Bollnäs.

Gävleborgs läns landsting har avgjort frågan om det nya centralsanatoriets förläggning. Frågan hade också blivit en "stridsfråga". Landstinget har som bekant redan tidigare fattat definitivt beslut i platsfrågan och bestämt att sanatoriet skulle uppföras i Bollnäs och i nära anslutning till lasarettet därstädes. På sistone har emellertid från läkarhåll väckts opinion mot beslutet under förmenande att förläggningssorten vore olämplig och att sanatoriet i stället måtte uppföras i anslutning till centrallasarettet, varmed man sålunda avsett Gävle. Denna läkaropinion har också gjort en del landstingsmän tvivlande på det förra beslutets lämplighet, och hr Stenman i Sandviken m. fl. hade motionerat, om att landstinget måtte upptaga frågan om sanatoriets förläggning till ny prövning. Hr Stenmans motion avslogs emellertid med stor majoritet.

Tuberkulosvårdens ordnande i Stockholms län.

I avseende på tuberkulosvårdens ordnande i Stockholms län har landstinget beslutat att för sin del godkänna avtalsförslaget mellan staten och landstinget angående samarbete mellan nämnda parter beträffande en medicinsk tuberkulos-

sklinik och en thoraxkirurgisk klinik vid Karolinska sjukhuset med den ändringen, att landstinget å de föreslagna klinikerna kontraherar högst det antal platser, som i avtalsförslaget angivits, det vill säga å den medicinska tuberkulosklinikens högst 40 platser, å den thoraxkirurgiska klinikkens avdelning för lungtuberkulösa fall högst 3 platser och å samma klinikkens avdelning för icke tuberkulösa fall högst 3 platser, summa högst 46 platser. Slutligen uppdrogs åt förvaltningsutskottet att fortsättningsvis utreda frågan om tuberkulosvårdens ordnande i länet.

— ★ —

Aluminium påstås bota silikos. Aluminium som behandlingsmedel mot silikos, det är den något chockerande upplysning, som den amerikanska Wall Street Journal serverar sina läsare. Metoden lär med framgång ha använts under en omfattande försöksverksamhet.

Silikos — stendammlunga — orsakas av kiselhaltiga partiklar, som genom luftrören kommer ned i lungorna och skadar dessa. Hittills har man endast kunnat bekämpa sjukdomen med förebyggande medel, skyddsgasmasker och dylikt. Den nya behandlingen går i korthet ut på att arbetarna får andas in aluminium i form av mycket fint pulver. Man har efter dylik behandling kunnat konstatera förbättring i flertalet fall. Metoden kan också användas i förebyggande syfte, varvid arbetarna får andas in pulvret innan de börja arbetet.

ETT och ANNAT

STATUS JULNUMMER

har genom åren hävdad sig som en av vårt lands förnämsta jultidningar i sitt slag — den saken kan vi fastslå utan självförhåvelse och därom vittnar också en enhällig kritik från press och läsekrets. Det har därför varit oss angeläget att även i år söka bjuda våra läsare ett läsvärt och i litterärt och konstnärligt avseende högtstående julnummer.

Det har blivit tradition att så här på höstkanten göra en förhandsanmälan om julnumret — vilket utkommer i november, alltså i så god tid att alla våra lösnummerköpare skall ha möjlighet att skaffa sig den verkliga prydnad för julbordet, som Status julnummer utgör — och den traditionen skall vi inte svika heller i år.

Alltså, för att börja med det vackra omslaget, som avbildas härövan, har detta i år utförts av den framstående konstnären

Bertil Lybeck

Akvarellen föreställer julmarknaden på Stortorget i Stockholm, ett motiv, som torde vara välkänt inte bara för stockholmaren utan för varje svensk man och kvinna. Medan vi uppehålla oss vid "Gamla sta'n", bör det nämnas att en av dess mest kända figurer, trubaduren och författaren

Evert Taube

medarbetar med en novell i äkta "Taube-stil" och som randlar om hans egna upplevelser i Syd-Amerika och hans sammanträffande med den sköna Lucrezia.

Peter Freuchen, Frank Heller och Martin Andersen Nexö

är tre andra internationellt kända författare, som möter läsaren i årets julnummer. Peter Freuchen skriver en historia från Grönland, Frank Heller skildrar en seglats på Homeri hav och Nexös novell heter "Bröd, en historia från Granada och lite varstans ifrån".

Andra värdefulla bidrag

i novellform ha lämnats av Bo Bergman, Arvid Brenner, Irja Browallius och Jan Fridegård, en förnämlig svensk fyrklöver alltså.

Signaturen Eld,

den över hela Sverige populära pappan till Matts och Steffe har skrivit ett roligt julkäseri och Bigi Rybrant käserar roligt och lagom elakt om "Bacill-skräck". Verskåsören och teknären Martin Nilsson presenterar "Fredssnack om julen".

Gösta Knutsson

svarar i år liksom förra året för en verkligt rolig pristävling, vars detaljer vi t. v. inte skola avslöja. Det blir 75 kr. i första pris och dessutom flera priser såväl i denna pristävling som i korsords- och schackpristävlingarna.

Juldikterna

kommer givetvis inte heller att fattas. För dem och andra lyriska bidrag svara bl. a. Bengt G. Nyström och Emil Hagström.

Ja, detta var endast några axplock ur det digra innehållet. Det mest häpnadsväckande av alltsammans torde emellertid vara att allt detta goda kostar endast kr. 1:50 och att någon omsättnings- eller lyxskatt härpå inte behöver betalas. Är det sedan någon överdrift att säga att

Status Julnummer kommer att bli landets förnämsta, men också billigaste jultidning?!

Red.

Kannibalhövdingen: — Vad får jag till middag idag?

Kocken: — Flygare stekt i olja, Ers Majestäts.

— Och vad får folket?

— Stuvade gummiringar i bensin!

*

— Mamma, ett av barnen föll i sjö, när vi lekte, och alla barnen skrattade bara, men inte jag!

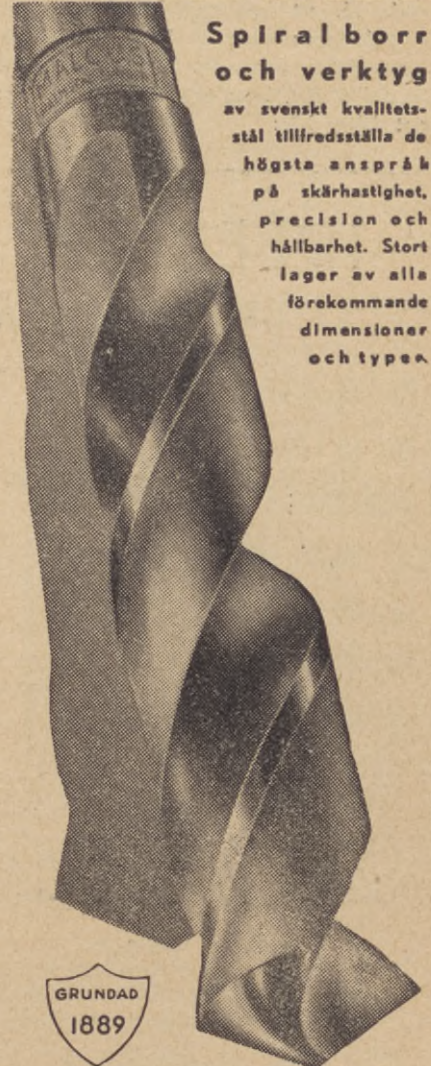
— Det var vackert gjort, Erik lille! Och varför skrattade inte du ut den lilla stackaren då?

— För det var jag, som föll i sjön . . .

MALCUS

Spiralborr och verktyg

av svenskt kvalitetsstål tillfredsställa de högsta anspråk på skärhastighet, precision och hållbarhet. Stort lager av alla förekommande dimensioner och typer.

GRUNDAD
1889

A.-B. MALCUS HOLMQUIST - HALMSTAD

Schackspalten

Red. av E. Lundin.

ETT LYCKOKAST.

Schackklubben Sass i Stockholm har nyligen firat sitt 10-årsjubileum, varvid bl. a. arrangerades en mästarturnering med tio deltagare. Flera av Stockholms bästa spelare deltog. Resultatet blev en seger för E. Lundin med 7 poäng, närmast följd av G. Danielsson med 6 poäng. Ett av turneringens mest intressanta partier levererades av den sistnämnde. I en kritisk situation erbjuder Danielsson ett pjäsoffer och står sedan inför valet att få nöja sig med remi eller att spela så, att han måste förlora — om motståndaren, som är i tidsnöd, hinner genomsöka det hela. En chans på tio, förefaller det. Men kastet lyckades! Partiet följer här:

ALJECHINS FÖRSVAR.

H. Nihlén	G. Danielsson
1. e2—e4	Sg8—f6
2. e4—e5	Sf6—d5
3. d2—d4	d7—d6
4. Sg1—f3	Lc8—g4
5. Lf1—e2	e7—e6
6. 0—0	Sb8—c6
7. c2—c4	Sd5—b6
8. e5×d6	e7×d6
9. b2—b3	Lf8—e7
10. Lc1—e3	0—0
11. Sb1—c3	d6—d5
12. c4—c5	Sb6—d7
13. b3—b4!	

Vit tar initiativet och utnyttjar sin övervikt på damflygeln. På 13. S×b4 följer 14. Tb1, och vit återfår bonde med bättre spel.

13. — —	a7—a6
14. Ta1—b1	f7—f5
15. Dd1—d2	Le7—f6
16. Sf3—g5!	

Ett bondeoffer, som lönar sig gott.

16. — —	Sc6×d4
17. Le2×g4	f5×g4
18. Tf1—d1!	h7—h6
19. Sg5×e6!	Sd4×e6
20. Dd2×d5	Lf6×c3
21. Dd5×e6†	Tf8—f7
22. Td1—d3	Dd8—f6

Om löparen drar följer naturligtvis Td1. Även nu återvinner vit sin pjäs, ehuru en överraskande finess senare räddar svarts ställning.

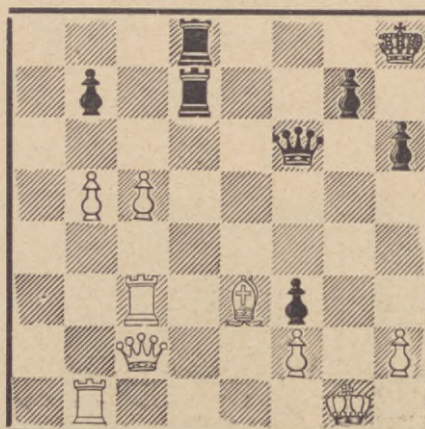
23. De6—b3	Sd7—e5
Det hotade T×d7.	
24. Td3×c3	Ta8—d8
25. a2—a4	Kg8—h8
26. b4—b5	a6×b5
27. a4×b5	Tf7—d7
28. Db3—c2	

Härpå följer en kombination, som i varje fall säkrar remi åt svart, men som genom vits ouppmärksamhet leder till matt. Vit borde ha spelat 28. Kh1.

28. — —	Se5—f3†
29. g2×f3	g4×f3

Efter 29. —, D×f3. 30. c6, Td1†. 31. T×d1, T×d1†. 32. D×d1, D×d1† håller svart remi genom evig schack.

Ställning efter 29. —, g4×f3.

30. Tc3—c4?

Efter 30. Kh1 kunde svart givit upp.

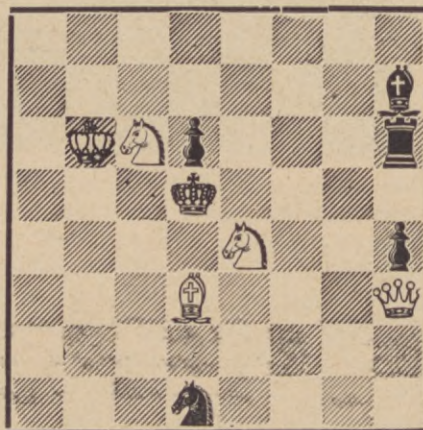
30. — — Df6—g6†!

Uppgivet.

En lyckodag för svart!

PROBLEM N:R 104.

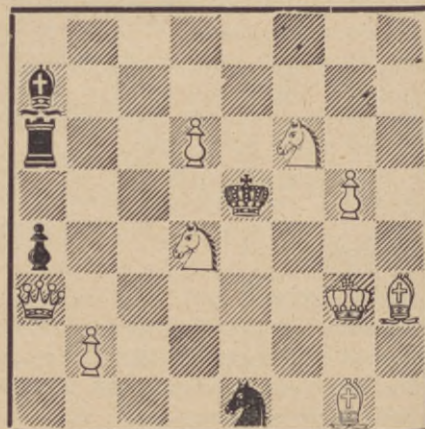
Av F. Möller.

Matt i två drag.

PROBLEM N:r 105.

Av P. F. Blake.

Matt i två drag.

Lösningar. Problem n:r 102: 1. Se5. Problem n:r 103: 1. Da7.

IDÉERNA OCH FRAMTIDEN

Fredens fakta och frågor

ABF:s Studiehandbok
1944

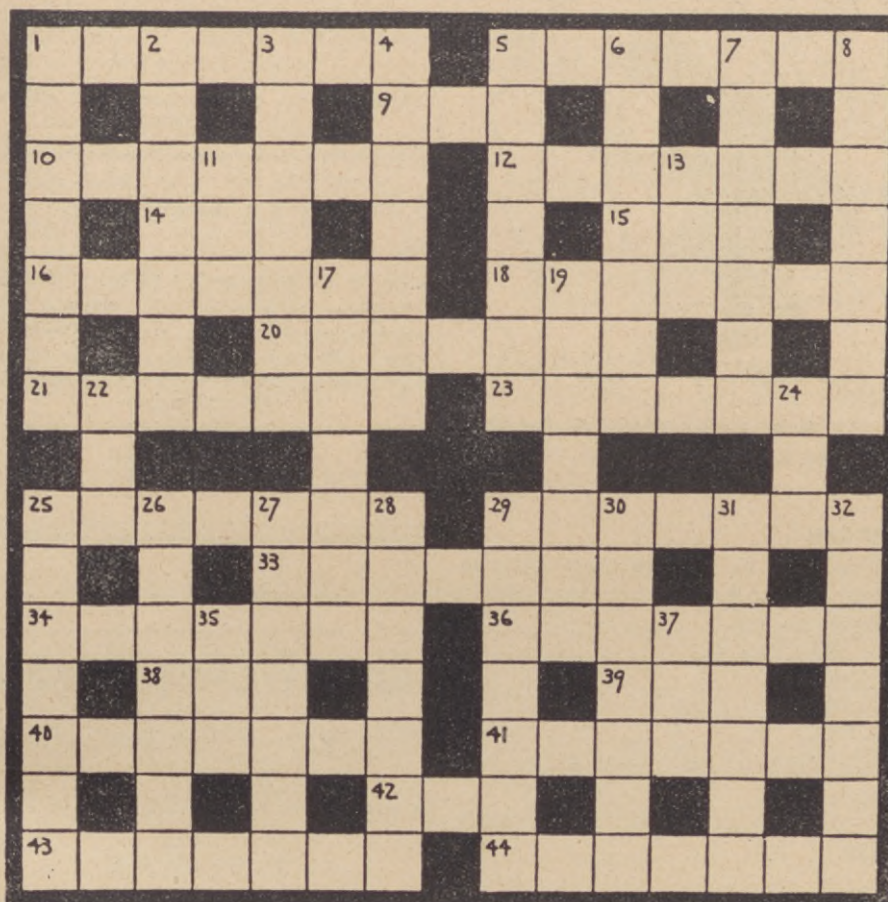
TIO VÄLKÄNDA
EXPERTER MEDVERKA
MED VAR SIN
BELYSANDE UPPSATS

208 sidor Pris 2:50

I bokhandeln, hos ABF:s bibliotek
och bokföreläsare eller direkt från

ABF, Barnhusgatan 3
Stockholm

KORSORD NR 10

VÄGRÄTA ORD.

1. Hälsingland. (7)
5. "Vi har la sôm di annra fólka sôm småbarn supet vårat mål i våran kröpp mä modersmjölka . . ." (7)
(Teodor i Snararp)
9. En grytliknande företeelse. (3)
10. Dekorativ uppåt väggarna. (7)
12. På en av Mälardrottningens holmar. (7)
14. Bättre på tand än på kind. (3)
15. Extra sådant är en dyr historia. (3)
16. Ett litet flygfält utanför ett samhälle. (7)
18. Motsatsen till en drömmare. (7)
20. En norrman med kända sviter. (7)
21. Holländare. (7)
23. Därinuti placeras vad som se'n ska konsumeras. (7)
25. Farligare växter finns inte. (7)
29. Fri i fast form men inte i pulveriserad. (7)
33. Pelle Snusk trivdes därmed. (7)
34. Människa och möbel. (7)
35. En viss sådan intogs av Napoleon. (7)

38. Komplement till rätt. (3)
39. Har enligt Ibsen 20 års livslängd. (3)
40. *Korpralen*: — Å ni så slöa, så ni står i givakt fast dä ä kcmmanderat lediga!!! (7)
41. Sex månader natt, sex månader dag. (7)
42. Vad sägs om ett ruttet ägg? (3)
43. Vilddjurets tal. (7)
44. "Det stora är det som står olöst kvar, när tanken svindlande —." (7)
(Bo Bergman)

LODRÄTA ORD.

1. Signalerar med armarna. (7)
2. Han går helt upp i sitt spel. (7)
3. På känsliga ställen. (7)
4. Ett torn i Österland. (7)
5. Det som passar sig. (7)
6. Har mången en panisk skräck för att komma på. (7)
7. Blir kaffetant, när hon tänker på ransonen. (7)
8. Jurta är en asiatisk. (7)
11. Om kanske hon ej äger snille, så har hon i alla fall smak. (3)

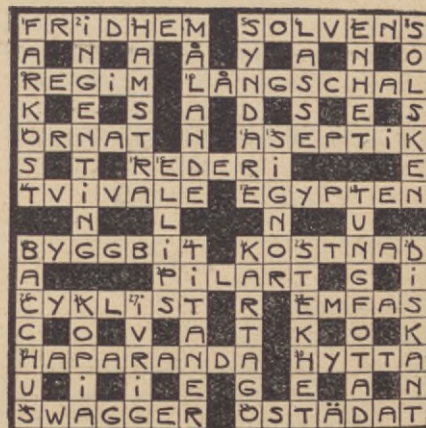
13. Gör man åtskilligt, gubevars. (3)
17. Att, med ett fint ord, slänga sig. (7)
19. Det konstitutiva hos gossen Emil Ruda. (7)
22. Struts. (3)
24. Vilar på särskild tull. (3)
25. Våren kommer: skogen lövas, fågeln kvittrar, solen ler. (7)
26. Är Tysklands öde med spänning. (7)
27. Colosseum. (7)
28. Urmakar Fredman var en suput av — vatten. (7)
29. Skum. (7)
30. Får blommor i mars. (7)
31. Är du och jag, men inte Sigrid Undset. (7)
32. Ceremonier kring en bår, mest bland primitiva folk. (7)
35. Höll 1940 på att bli. (3)
37. Delsbostintan intime. (3)

LÖSNINGAR

till korsord nr 10 skola vara oss tillhanda senast den 15 nov. Två pris utdelas på resp. 10 och 5 kr. Lösning i januari-numret.

På förekommen anledning påpekas att varje tävlingskuvert får innehålla endast en lösning liksom att varje tävlingsdeltagare givetvis inte äger rätt att insända mer än ett tävlingskuvert. **Glöm ej att märka kuvertet "Korsord n:r 10."**

Lösning till korsord n:r 8.

Pristagare: Första pris, 10 kr. till Walter Westin, Avd. 6, Sal 10, Söderby Sjukhus, andra pris 5 kr., till S. Carlsson, Järnvägsgat. 24 4 tr, Sundbyberg.

— Vad kostar ett bad här?
— Två kronor och femtio öre.
— Det var dyrt.
— Ja, men om ni tar tolv biljetter, så kostar det 25 kronor.
— Tolv biljetter! Det är inte gott att veta om jag lever i tolv år till!

GÄLLIVARE

O. H. LUNDKVISTS Charkuterifabriks

välsmakande och kvalitativt förnämliga
produkter rekommenderas
GÄLLIVARE Telefon 135

GÄVLE

BUSS-CAFÉET (FULLSTÄNDIG KAFÉRÖRELSE)

Gävle Tel. 65 73

OBS! Även till avhämtning och
utskickning.

GEFLE METALLGJUTERI

Sven G. Dahlqvist

Sikviksgatan 2 — Gefle — Telefon 44 99
Utför metallgjutgods i alla rödgodsle-
gningar, i styckevikter upp till 600 kg. —
Lagerbussningar alltid i lager.

BEGÄR OFFERT.

Praktiska Byggnadsaktiebolaget

Hamntorget 1 GÄVLE Telefon 29 68

Utför allt inom branschen.
Infordra offert.

Värme-, vatten- och avloppsledningar

Davoust Rörledningsaffär A. B.

Telefon 11 73, 36 73 GÄVLE

Firman etabl. 1899

Byxorna dög.

Fyraåriga Kerstin fick härom dagen besök av en ung kavaljer, som för första gången hälsade på hos henne. Husets herre hade slagit sig ned i en fåtölj och läste sin tidning, då de två barnen kom in. Kerstins kavaljer, som är i den lyckliga åldern, då man säger vad man tänker, sade

— Är det din pappa?

— Ja, sade Kerstin.

Pojken granskade Kerstins pappa mycket ingående, men eftersom det som sagt var första gången han var på besök, ville han inte direkt vara oartig. Han tänkte sig följaktligen för, och så kom det:

— Ja, men hans byxor är i alla fall riktigt snygga!

— Å förlåt — jag trodde att jag skulle ha den i näsan.

*

Surrogat.

Per, fem år gammal, har fått en syster och med anledning därav frågar han sin pappa:

— Kan hon gå?

— Nej.

— Kan hon tala?

— Nej.

Per funderar en stund, sedan sade han:

— Du, pappa, jag tror hon är surrogat!

— — —

— Det var en fin byrå det här.

— Ja, den har jag fått av en moster.

— Jaså, det är således en skänk.

*

— Jaså, du är med i den nya pjäsen — vad får du i gage?

— Ingenting. Men det är riktig biff i andra akten.

GÖTEBORG

BIRGER ERIKSSON Juvelerare
Engelbrektsгат. 39 B (hörnet av Arkivg.)
Telefon 16 25 05

Förlovningsringar o. Vigselringar
Nysilver

Nya arbeten samt reparationer utföras
fort och till billigaste priser

HALMSTAD

NYA PENSIONATET
Brogatan 14 A Telefon 14 34
Rekommenderar sina trevliga resandenum och matsalar, där god och närande köst serveras. Abonnenter mottagas.
Humana priser.

BETALD ANNONSPLATS

HÄRNÖSAND

Anna Wedins Matsalar

Storgatan 46

GOD MAT HUMANA PRISER

— Rekommenderas —

KALMAR

Montering av gengasaggregat

Förstklassiga bilreparationer

A.B. Sievert & Fornander

KALMAR - Telefoner 7, 215, 15 15

Som kärringarna.

Lille Rolf har fått lov av sin mamma att följa med bort på en bjudning, men då måste han vara riktigt snäll, förmanar modern, ty det kommer en massa tanter dit, och dom lägger genast märke till när små pojkar inte uppför sig städat.

Det försäkrar Rolf att det skall han göra. På festen blir man trakterad med kaffe och bullar. Då sonen druckit upp sitt kaffe får han ett par tydliga blickar av modern att det är tid att gå och tacka.

Men då han inte gör en min av att vilja förstå henne, blir hon tvungen att säga:

— Gå nu och tacka tant för kaffet! Då svarar han:

— Nä, jag ska' väl ha påtår först, som dom andra kär'ngarna!

KARLSHAMN

Frans Konditori

Telefon 36.

REKOMMENDERA
sina bakverk, desserter o. konfektyrer

KARLSKRONA

GÖR INGET VAL AV EKIPERING
FÖRRÄN NI TAGIT DEL AV

ÖRNENS

alltid rikliga och gedigna sortiment.
Landbrogat. 25 - Karlskrona - Tel. 15 22

Bjelkes Blomsterhandel

Sandbrogatan 3

REKOMMENDERAS

BETALD ANNONSPLOTS

KIRUNA

ALLTID FÄRSKA BAKVERK
CONDITORI BRÄNDA TOMTEN
(PAUL LAVÉN)

Tel. 109

TARTOR — EFTERRÄTTER

Även i tider som dessa . . .
blir kaffetären till en njutning på

KAFÉ TEMPERANCE
KIRUNA

A.-B. EDVIN MARTINSSONS
JÄRNAFFÄR

Telefon 4 KIRUNA
STOR SORTERING. LÅGSTA PRISER.
— SPORTARTIKLAR!—

Lastbilskörningar utföras

Rekommenderande oss i allmänhetens benägna hägkomst.

KIRUNA LASTBILSCENTRAL-
FÖRENING M. O., U. P. A.

Tel. 11 88

KOLSVÄ

GUTTSTA BRYGGERI
KOLSVÄ

Rekommenderar sina välkända tillverkningar av MALTIDSDRICKA tappat å 5 o 10 liters glasflaskor samt LÅSKEDRYCKER och VICHYVATTEN
Telefon Kolsva 21

— Nå, har du haft någon glädje av din dotters pianolektioner?

— Enorm. Jag köpte grannens villa igår för halva priset.

*

Ärlig liden påg.

Lärarinnan i en skånsk småskola fick höra, att hennes skolpojkar sjöng och skralade på vägen till skolan. I synnerhet var det en, som fört oväsen. Under en räknelektion då lärarinnan gick omkring och granskade barnens arbete, utspann sig följande samtal:

— Jag har hört, att ni inte går tyst och ordentligt till skolan om dagarna. Det är visst särskilt en, som skralar och för oljud. Vem av er är det, frågar lärarinnan.

Djup tystnad. Efter en stund skriker alla i rummet på varandra:

— Fröken, det var inte jag, fröken, jag var det inte.

Lärarinnan står just vid sidan om en liten parvel, som helt förlägen drar henne i kjolen, ser på henne med stora ögon och viskar:

— Fröken, va' de en liden påg?

— Ja, det tror jag, att det var.

— Fröken, då va' de nog jag.

*

Lockande.

Från senaste inryckningen av rekryter till I 21 meddelas följande:

Fanjunkarens förtjusande fru möter vid tåget när hennes äkta hälft kommer marscherande med sina pojkar. Fruen ropar då till sin man:

— Hej, älskling kommer du nu med dina små barn!

De fortsätta tills de komma upp till kaserngrindarna, där han fortsätter in med truppen och hon går hem till sitt.

Då hörs en röst ur ledet:

— Jag vill följa med mamma.

LJUSDAL

A.-B. C. E. NORDKVIST
Möbelfabrik & affär

För all möblering — Platsens största sortering
Tel. 12 23 Ljusdal Tel. 16 73

MALMBERGET

BESÖK ÖHLÉNS!

Stor sortering i grövre och finare skodon.

E. A. Öhléns Skoaffär A.-B.
Malmberget tel. 45, Gällivare tel. 71

NORRKÖPING

FIRMA MARTIN JANSSON

Godsgatan 11. Telefon 244 98

— NORRKÖPING —

Säljer: Byggnadsmaterial.

Utför: Asfalt- o. Isolationsarbeten, Massagolv m .m.

Gustafssons Gummiverkstads AB

Slottsgatan 134—136 — Tel. 26 81 - 57 81

Alla slags Gummireparationer utföras snabbt, väl och till moderata priser.

PITEÅ MED OMNEJD

Dr. P. H. Söderbaum

Storgat. 50

Tel. 15 20

Piteå

SKELLEFTEÅ

FORSLUND & SÖNER

Köpmangatan 4 - Tel. 106 58

Utför alla slags transporter

Rekommenderas

BETALD ANNONSPLOTS

SUNDSVALL

NORRLANDS TRAVSÄLLSKAP

avhåller å Bergsäkers Travbana, Sundsvall, travtävlingar c:a 30 sönd. under Mars-Oktober 1944. Totalisator, Restauranter, Högtalarmusik. Telefoner: Kontoret 42 70 — Banmäst. 53 30.

GYNNA ANNONSÖRERNA!

SUNDSVALL			
DUKO & MALAREVERKSTAD Modernt och tidsenligt inredd efter senaste förordningen C. ERIK BERGSTRÖM Förstklassigt arbete Humana priser N. Järnvägsgatan 52 Telefon 17 18			
VÄXJÖ		ÖREBRO	
Sund och ekonomisk varuförmedling har konsumenterna genom sina egna butiker. Konsumtionsföreningen VÄXJÖ		Örebro Karosserifabrik W. ENGLESSON & Co ÖREBRO	
BETALD ANNONSPLATS		ÖRNSKÖLD SVIK med OMNEJD	
ÖREBRO		ÖRNSKÖLD SVIK med OMNEJD	
ALGOT ANDERSSON VATTENLEDNINGSENTREPRENÖR Mäster Larsg. 10, Örebro. Tel. 113 82 Utför värmeanläggningar, Badrums- o. WC-inredningar m. m. i branschen. Gediget arbete — Humana priser		Ångermanlands Fiskförsäljningsförening Örnköldsvik Försäljer i parti: Färsk-, Salt och Surströmming, Böckling och Fisk. Rikstel.: 11 64, 12 64. Förest. bostad 11 64	
		ÖSTERSUND	
		GUSTAF III:s CAFÉ Kyrkogatan 66 ÖSTERSUND Gott kaffe - Te - Choklad - Gott bröd Läskdrycker - Smörgåsar - Mjölk m. m. - Kaffe m. m. utbäres. Beställningar kan göras per tel. 853	
		Byggmästare JOHAN ERIKSSON ÖSTERSUND Bergsgatan 45 Telefon 25 63 Utför nybyggnader och reparationer INFORDRA OFFERT	

— Brevcirkeln är en idealisk studieform

Studiecirkeln, som använder sig av Brevskolans kurser, är den effektivaste men säkerligen också angenämate formen av självstudier. Samtidigt är det också en god lösning av studiecirkelns ledarproblem. Antalet dylika cirklar ökar också år från år.

Begär studiehandledningen "Brevcirkeln" så får Ni många goda tips på aktuella och intressanta kurser.

BREV
SKOLAN
 STOCKHOLM 18